

LETO III. 1959

ŠT. 10 DECEMBER

MLADIKA

Ob zaključku III. letnika „MLADIKE“

MLADIKA

1959

Štev. 10

IZHAJA VSAK MESEC

Uredila

Jože PETERLIN in Dušan JAKOMIN

VSEBINA

Viljem Zerjal: Božična misel . . .	161
Jože Peterlin: Božič v pesmi . . .	162
Zorko Harej: Tekmovanje pevskih zborov	164
Drago Štoka: Ribič Martin	164
Mirko Javornik: Obisk v sodobni gledališki šoli	166
R. Dolhar: Izleti po naših gorah	167
Zdravko Ocvirk: Trije kralji . . .	168
F. B. - S. Kollwitz: Razsvetli mi pot	169
R. P.: Ded iz Barkovelj pripoveduje	170
Naš dom o božiču	170
Nasveti za srečno družinsko življenje	171
Ivan Pregelj: Božična noč, prekrasna si!	171
Večer našega življenja	171
Maks Sah: Tepizem	174
Jože Peterlin: Edina knjiga, ki v Trstu tudi v ponatisu zmanjkuje	176
Faustina: Utrinek	176
Bruna Pertot: Zapoj mi	176
Jože Peterlin: Razgovor z dr. ing. B. Sancinom	178
Na valovih naše radijske postaje .	178
Slike Goršetovih del, ki jih objavljamo, so zadnja njegova dela.	

Naslovno stran opremil Milko Bambič

Uredništvo in uprava: Trst, Via Trento 2 - Gorica, Riva Piazzutta 18

Poštni čekovni račun št. 11-975

Registrirana na sodišču v Trstu št. 193

Odgovorni urednik: Dušan Jakomin

Tiskala tiskarna »Graphis«, Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

S to številko zaključujemo III. letnik »Mladike«. Ob tej priliki bo prav, če seznanimo naše bralce vsaj z nekaterimi obračuni.

Mladika in njeni bralci. Bralci so se nam redko pismeno oglašali in izražali svoje mnenje. Ugotovljamo le, da s pohvalo in hvaležnostjo niso štedili bralci iz inozemstva. »Mladika« zahaja na vse celine sveta razen na Antarktiko. Slovenci v svetu veliko bolj cenijo »Mladiko« kot pa je mi sami. To je znak, da jim revija ugaša, da jo z veseljem sprejemajo v svojo družinsko sredo. Manj so se oglašali s sodbami s Tržaškega, z Goriške in ostale Italije, čeprav je povsod dobrodošla. Nihče nam še ni revije vrnil, češ da je ne mara, da je odpoveduje.

»Mladika« in prispevki. S prispevki je še vedno težava. Ne smemo sicer trditi, da jih ni; pač pa je veliko takih prispevkov, ki še niso dozoreli za »Mladiko«. »Mladika« ima namen, da vzpodbuja zlasti mlajši rod, da se poskusi s peresom. Toda premnogi prehitro obupajo. Če ni takoj objavljen prvi prispevek, ne pošljejo novega, so takoj užaljeni. To ni prav. Pošljite svoje prvence, pišite in pošljite. Ravnajte se po literarnih pogovorih, pa boste videli, da boste uspeli. Literarni pogovori so namenjeni vsem in ne le tistim, o katerih prispevkih razpravljajo.

Prav tako bo uredništvo veselo folklornih ali ljudskih zapiskov: pregovorov, starih ljudskih posvetnih in verskih pesmi za razne prilike. Narodnega blaga je med našimi ljudmi

še mnogo, a prehaja v pozabo. None, strici in tete umirajo in odnašajo v grob veliko narodnega blaga. Zapišite izreke, pregovore, ljudske pesmi, pripovedke, spomine in podobno. Za to delo so zlasti poklicani dijaki, ki vedo, kako je treba to blago zbirati in zapisovati.

Želje bralcev. Uredništvo bo rado tudi v bodoče ustreglo bralcem, če

bodo izrazili svoje želje. Vedno seveda v mejah možnosti.

Kritika. Radi bomo tudi v bodoče sprejemali vsak nasvet, pozitivne kritike in opozorilo, ki prihaja iz dobre volje in želi biti v korist in prispevek k izboljšanju revije.

In materialno stanje. Naš dolg v tiskarni je kar precejšen. Zato naprošamo vse, ki nam kaj dolgujejo, da poravnajo svoj dolg. Revija je na takem papirju in tako opremljena, da ima dostop na sleherni mizo. To pa seveda tudi stane. Vse delo uredništva in uprave opravljajo sodelavci brezplačno, iz golega idealizma, za življenje revije. Bralce le naprošamo, da nam ostanejo zvesti, da pridobe še novih bralcev, naročnikov ter da sami sežejo v žep in poravnajo svoj dolg, če ga imajo do revije. Uprava »Mladike« pa bo tudi zelo vesela velikodušnih dobrotnikov, ki bi prispevali v tiskovni sklad in bi s kakim večjim darom revijo podprli, da se tako rešimo dolgov in »Mladiko« še olepšamo.

To so naše želje ob sklepu III. letnika o božiču 1959 in novem letu 1960. Vsem prijateljem, sodelavcem in bralcem se zahvaljujemo za dosedanja pomoč in jim želimo prav mnogo prazničnega razpoloženja in sreče v novem letu 1960.

Uredništvo in uprava »Mladike«
Trst, ulica Trento 2/II.

P. S. Ko smo že zaključili številko, smo dobili božično izdajo »Gospodarstva«, v kateri dr. Jež na zelo značilen način strahotno napada kritiko Tavčarjeve komedije »Nicky — zlati deček« v naši reviji in posebej še kritika. Z dr. Ježem pa ni mogoče polemizirati, ker enostavno napada nekaj, česar ni nihče trdil. »Mladika« zelo pogosto opozarja mladi pisateljski rod (Literarni pogovori), kako naj se uči prav pri pisateljih, o katerih trdi dr. Jež, da jim jemlje kritik čast. (Našteje Kosovela, Bevka itd.). Enako občuduje revija vedno znova slikarja Spacala — saj prav v njegovih, čeprav modernih izrazih, živi naš Kras, naša vas in mesto. Izrazili smo le željo, naj bi dihale iz Tavčarjevih del tudi življenje slovenskih tržaških ljudi. Izrazu »takozvani« je nadel žaljiv ton dr. Jež sam, ker tega ni nihče mislil, najmanj pa naj bi veljalo za pisatelje in umetnike, ki jih našteva pisec članka. Treba je biti zelo iznajdljiv, da potvoriš misel nekoga tako kot je bila potvorjena v omenjenem napadu. Tudi ustno polemiko z dr. Tavčarjem se je dr. Jež izmislil, ker je ni nikdar bilo.

Posamezna številka Mladike stane 100 lir, po pošti 120 lir. Celoletna naročnina za 10 številok 1000 (1200) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 3 dol.

Naročnina za ves letnik v Avstraliji 2 funta.

BOŽIČNA MISEL

Milko Bambič (linorez)

Bog je močnejši od greha. On nas je ustvaril v ljubezni. Zato tudi spremlja vse naše življenje z neizmerno ljubeznijo. Razsvetljuje vsakega človeka, ki prihaja na ta svet.

Da bi potrdil to svojo ljubezen do sveta, do človeka, je sam postal eden izmed nas, nam v vsem enak, razen v grehu. V noči, v blaženi noči, je zasijal nad Betlehemom in sveti do konca sveta v temi tega sveta. Sveti s svojo ljubeznijo, ki je bog tega sveta ne razume, je noče razumeti. Oče je daroval svojega Sina za življenje sveta. Beseda je meso postala in je postavila svoj šotor med nami. Bog je z nami. Bog je hotel ta svet in ga še sedaj hoče, Bog je zvest kljub naši nezvestobi. V potrdilo te zvestobe je otipljivo dokazal, da odreši svet nevere, neumnosti, zaostalosti, boleznim, prevaram, žalostim, omejenosti našega srca, vse teme, vsega greha in gorja tega njegovega sveta. Bog je pri nas, v naši bližini, s svojo čudovito močjo. On je blizu. Obhaja vedno božič z nami, dokler ne bo prišel njegov veliki dan, ki ne pozna večera. Ta dan bo prišel kakor tat ponoči. To se bo zgodilo že ob naši smrtni uri. Prišel bo v noči našega življenja, mogoče prav kmalu. Gospod ne neha govoriti o stvarnosti in dokončnosti tega svojega prihoda: »Čujte torej, zakaj ne veste, kdaj pride hišni gospodar, ali zvečer ali opolnoči ali o petelinjem petju ali zjutraj — da vas ob nenadnem prihodu ne najde spečih. Kar pa vam pravim, pravim vsem: Čujte!«

Bog nas ni prišel pogubljal, marveč odrešit iz teme vladarja tega sveta v svobodo božjih otrok.

Ta beseda naj prihaja k nam pri sv. obhajilu, da jo ponese v vsakdanje življenje, da bo svetila nam in našim družinam, našemu narodu, naši kulturi, naši mladini, našim bolnikom in da bo tako spodila temo sovražnika človeškega rodu z grehom vred in vso nevero, ves obup, vso krutost gorja, ki je zagrnilo človeški rod ob zarji življenja.

Gospod je blizu. On je nežno tu. Obhaja z nami božič zaupne bližine. Sveti v temi tega sveta, da se po njegovi svetlobi razkrije tisti hudobnež, ki ga bo Gospod Jezus končal z dihom svojih ust in uničil s sijajem svojega prihoda.

On sveti v naših srcih vse do dne, ko se nam bo razodel ob naši smrtni uri in bomo zagledali meso našega mesa, Besedo, ki je postala meso, da bi nas, umrljivo, na smrt obsojeno meso, povzdignila v čudovito skrivnost človeka, v skrivnost, ki nam jo je Bog od vekomaj pri Sebi pripravil.

VILJEM ZERJAL

Božič v pesmi

Kras, ves majhen in vase zaprt je utihnil kot da hoče spokojen sprejeti skrivnostno decembrsko noč... Veliko mesto pa žari v tisoč lučih, v velikem kriklu utaplja blagovest...

Ta trenutek se odpira nebo in božično oznanilo plava nad paštni, nad morjem in naselji, nad gorami in tipa do človeških duš.

To oznanilo doživljajo:

Tisoči in tisoči, sključeni pod temnimi oboki...

Tisoči v revnih drvarskih bajtah...

Nešteti v tovarnah z žuljavimi rokami in zadimljenim obrazom...

Mnogi v oddaljenih, samotnih krajih, zapuščeni in osamljeni...

Pa tudi tisoči v razsvetljenih palačah...

Večni romarji!

Zvezde žare!

Zadaj za Krasom se belijo vrhovi gora v snežnem blesku.

Bele planjave, velike ravnine — svet se širi v neskončnost.

Mir, neskončna tišina... v suhem listju se ponavlja enakomerni korak straže...

Trepetajoča srca pa, ki jih zapirajo poti in vezi, rahlo utripajo in nevidna sreča plava nad zemljo...

Božična noč... Mrzla noč...

Skromen šotor, sedem izsušenih sklonjenih glav, sedem parov bleščečih se oči in star, debel, lesen molek in vdana molitev, kakor šumenje oddaljenega slapa.

Zasneženi dom na Pokljuki

Slovenski božič!

Naša srca ti pojo pesem, pesem ljubezni in sanj, veselja in hrepenenja...

Tudi v kričecem mestu so se zatekli pred jaslice in v soj svečke na božičnem drevescu. V vasicah in vaseh so borjači razsvetljeni in je dom kot bleščeče svetišče...

O, preko vse naše zemlje plava čudno skrivnostna misel, ki nas trga iz vsakdanjosti in nam vsaja tiho pesem v srca, da nam zveni v čudoviti melodiji...

Nekje pod gorenjskimi planinami so uprte dekliske oči v nebo...

*Ena zvezda gre gori,
je močno svetla,
na sebi pa ima
dva znamenja lepa.
Zlat križec ima v ročici,
kronco na glavici.
Le pojmo za njo,
kam pojde nocoj!*

Gorenjska narodna

Zgostil se je mrak, luči na oknih so zažarele. V svitu svetlobe blešče redke snežinke. Prve so in že na poti na zemljo se stope. Vrata v domovih zapirajo, družine objema skrivnost ljubezni.

Zunaj zapiha burja. Starček stopa z utrujeno ženo po poti in išče prenočišča.

Človeška srca so včasih tako čudno vase zazrta! So srečna le ob svoji pesmi in ob svoji ljubezni...

Toliko popotnikov se ozira dan za dnem v nas in išče odmeva v naših očeh in naših dušah.

V vznožju Matajurja spremljajo sveto družino na poti:

*Sveti Jožef in Marija
po mestu sta hodila,
po mestu Betlehem.
Svet Jožef prosi milo,
da bi se kdo čezanji usmilu,
da bi pri ljudeh biu.
Ljudje so trdovratni, čejo,
da bi pred vrati stau,
pred vrati konc storiu.
Svet Jožef se je oglednu,
'no štalco je zagledu,
'no štalco razdrto vso.
Svet Jožef Mariji pravi:
»Marija, le notri se spravi,
tje v kotič, tje za se!«*

Beneška narodna

Od burje razbičani obrazi so dobili čudno spokojne poteze. Oči žare in strme v novorojenega otroka — Boga.

Tisočletna napoved je izpolnjena, hrepenenje utešeno.

Pesmi preprostega pastirja, ki poje narodno in po domače, se pridružuje pesem meščana, pesem umetnikov s tlonega mesta...

Presveta noč prihaja k nam...

*Jezušček Mariji v naročju spi,
zvesto Jožef ob njem kleči
in v soncu oči gore mu.
Saj je ves srečen in vesel,
da je Jezušček dih ujel
in ga prestregel v široke dlani.
Od daleč pastirji vriskajo
in ovc in jabolk in kruha neso
in orehov in masla in dobrih stvari.*

Vital Vodušek

Tudi mi romamo z daljnih poti v tiho spokojnost božičnega večera. Morda smo kje daleč, daleč, pa se utrujeni vračamo kot goriška pesnica s težkih in bridkih življenjskih trdot v lepoto lastnega doma.

IZSELJENCEVA BOŽIČNA PESEM

*Nocoj, nocoj,
ko tiha polnoč
največjo skrivnost oznani,
moj duh,
utrujen od težkih hoj,
poroma
do doma
čez svet prostrani
po mir in pomoč...*

*In kakor nekoč
bo pota v poljani
sneg pokrtil,
vse misli uspaval,
jih v sanje zavil...*

*Pod streho domačo
pa vonj po kadilu
pričaral bo košček nebes...*

*Oh, res!
In takrat
ob jaslicah v kotu
bo duh moj bogat...*

Ljubka Šorli

Na Dolenjskem, pri Gorjancih, zveni pesem kot odmev iz Betlehema:

*Čujte, čujte, pastirci vi,
kaj za en čudež se godi.
Se že nisem sprebudil,
že sem cajtenge dabil.*

*K meni je prišel ancuj en fant,
ki je imu lep svetel gvanč.
Rekel mi je hitro vstat,
prot Betlehemu se podat.*

*Putra, masla vzemi ti,
in an par lepih gosi,
jest pa enega jagenjčka
za dar ljubelega Jezusa.*

Dolenjska narodna

Tudi Korošci v tej noči pojo, pojo po svoje: preprosto, a iskreno.

Od Gospe Svete do Marije na Otoku zveni pesem... Preko Zilje, v Rož in Podjuno...

*Tu mi stoji gora visoka:
Bodi nam vesela, Marija!
Mi gremo k Tebi na božjo pot,
gremo na goro visoko.
Le ziblji, Marija, Ježiša,
luba devica Marija!
Vsi angelci lepo pojo,
Sveto Trojico hvalijo!*

Koroška narodna

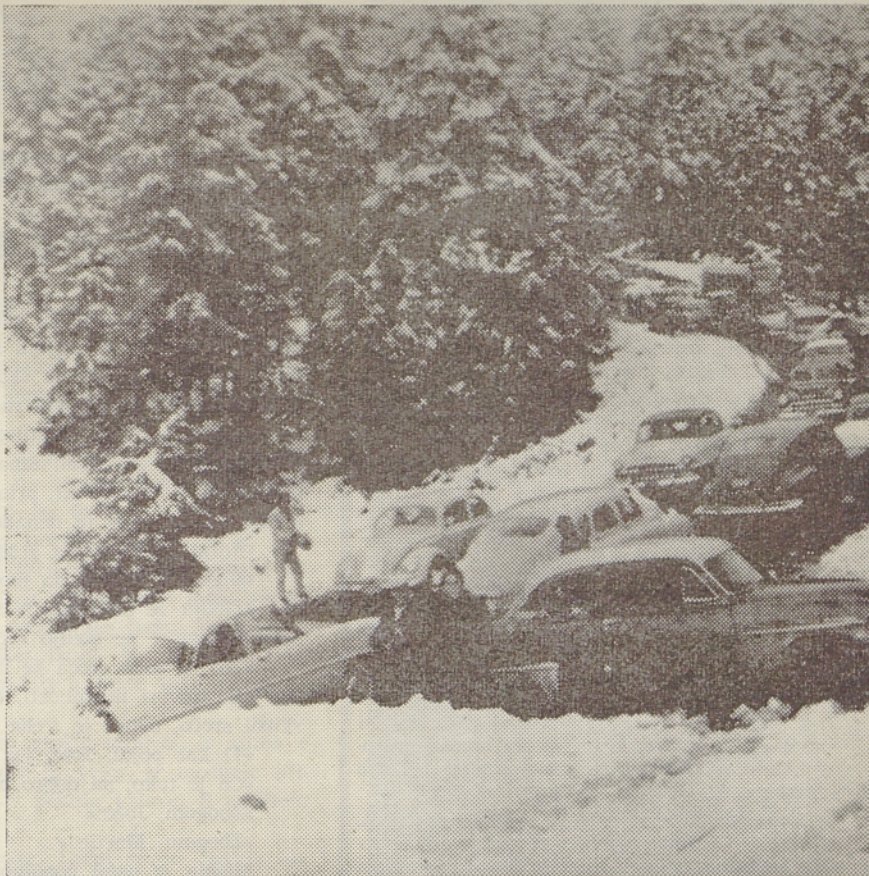
Čudovita je lepota in neskončna sreča, če smo doživeli božično resničnost in njeno poezijo.

Tako neznatni smo in majhni ob veličini!

Tako revni in ubožni ob tem negmotnem bogastvu!

Veliki poet naš, Pregelj, to noč govori v imenu nas vseh, našega naroda in našega rodu.

Kaj bi še mogli mi sami dodati!

Zasnežene ceste in poti...

Cestninar svojega lica, nedorasli jaz Janez Pregelj — Cahej, rovtar iz Galileje tolminske, negodne mevšetov zemlje, svojemu Bogu, kralju vseh kraljev, Novorojenemu pesem pojem za praznik in sveti god.

Kaj naj, Dete, Ti dam, ki voščiti ljudno ne zmorem, ki še v molitvi sem svoji robat kot črednik in hlevar, bridki Pavliha jaz iz bajtarskih rev in golot?

Kaj naj, Dete, Ti dam, da bi všečno Ti bilo, da bi slavilo ponižno, da bi pobožno Ti pelo, ne pa bolelo,

kakor vsa moja lepota, vsa moja ljubezen boli? ...

Božji Otrok, ki si čist, ki si svet, svetel in tih, to vzemi, kar imam, pa čeprav boli! Boli,

ker je tudi le solza in sanja in pesem iz dni Salomine sle in nakan krvavih Herodeževih, božji Otrok, ki si čist, ki si svet, svetel in tih,

to vzemi, kar imam, pa čeprav boli! Boli,

ker je tudi le solza in sanja in pesem iz dni Salomine sle in nakan krvavih Herodeževih,

božji Otrok, ki si čist, ki si svet, svetel in tih! Cestninar svojega lica, nedorasli jaz Janez Pregelj — Cahej,

rovtar iz Galileje tolminske, negodne mevšetov zemlje, svojemu Bogu, kralju vseh kraljev, Novorojenemu pesem pojem za praznik in sveti god.

Pojem,

kakor po materi znam, ki je preprosto ljubila, s svojo, s tolminsko besedo božje Rojstvo slavila, da bi se božje Dete v plenicačh smejalo, potlej na gorskem zaspalo...

»Oj Dete nebeško. Te prosimo zdaj, da žegen nebeški vsem skupaj nam daj, pastirjem, voletu pa tistim ovcam,

ki s Tabo so v hlevu, pa jih smrdeti ni sram.«

»Ta jud pa, ta gavgar, ta mrha Herod, ta tepec biriški, ta črni galjot, ta zlomek, še enkrat pri živem da bi gnil,

ki je otroke nedolžne moril.«

Cestninar svojega lica, nedorasli jaz Janez Pregelj — Cahej, rovtar iz Galileje tolminske, negodne mevšetov zemlje, svojemu Bogu, kralju vseh kraljev, Novorojenemu pesem sem pel za praznik in sveti god...

29. novembra popoldan je bilo v Marijiniem domu na Placuti v Gorici tekmovanje goriških pevskih zborov. Kdor ima količkaj vpogleda v požrtvovalnost, nesebično delo in trud, ki jih zahteva pevski zbor, in mu je slovenska pesem pri srcu, je bil te prireditve resnično vesel.

Tekmovanje je pripravilo vodstvo Zveze slov. katoliške prosvete in s tem dokazalo, kako mu je slovenska narodna in nanjo naslonjena umetna pesem pri srcu in kako zvesto čuva ta biser slovenske kulture.

Na malem odru prijazne dvorane so se nam najprej predstavili mešani zbori: zbor iz *Pevme* pod vodstvom *Franca Valentinčiča*, zbor iz *Rupe* pod vodstvom *Nika Pavletiča* in zbor iz *Števerjana*, ki ga vodi *Herman Srebrnič*. Obvezna pesem za mešane zборе je bila *Tone sonce, tone*. Poleg obvezne je vsak zbor odpel še dve pesmi, izbrani po okusu. Sledili so moški zbori: zbor iz *Jazbin*, ki ga vodi *Zdravko Klanjšček*, zbor iz *Števerjana*, ki ga vodi *Herman Srebrnič*, zbor iz *Št. Mavra* ter oktet *»Planika«*, ki ju vodita prof. *Gabrijel Devetak* in *Franco Valentinčič*. Njihova obvezna pesem je bila *Mihelčičeva*. Pa da bi znal. Izven tekmovanja je na koncu nastopil odlično ubran še mešan zbor *»Lojze Bratuža«*, ki ga vodi prof. *Mirko Filej*.

Lepo zborovsko petje je težka umetnost. Skladbo je treba proučiti v celoti in v podrobnostih: v čisti intonaciji, v glasovnem izenačenju, v prijetni barvi, v pravilnem nastavku in mehkem zastavku, v premišljeni in domiselni interpretaciji motivov in stavkov, v skrbni izgovarjavi, v pametnem in treznem izboru pesmi.

Ribič Martin

Kontovel je bil nekoč izključno ribiška vas, danes pa je seveda vse drugače. Malo je še danes ribičev; malo je ljudi, ki bi tako ljubili morje, kot so ga naši predniki.

V teh dneh se starejši ljudje radi spominjajo starih zgodb. In med temi si ob božičnem času vedno radi pripovedujejo naslednjo zgodbo iz ribiškega življenja.

Pred davnimi leti je bilo, ko se je ribič Martin pripravljaj na lov. Že dolgo mu ni bila na morju sreča mila, že peti dan je namreč prispel praznih rok v portič. Bil je skoraj sam: vsi njegovi tovariši so odšli domov. »Na božično viljo so vsi radi doma,« je pomislil Martin, »pripravljajo se na polnočnico in na Kristusovo rojstvo.« Martin pa ni hotel domov praznih rok; doma so ga čakali žena in otroci: ne more jih spet razžalostiti, danes mora priti domov vesel, prinesiti mora rib in biti dobre volje. Tako je razmišljal Martin, ko je nenadoma začul glas svojega tovariša Jožeta.

»Adijo, Martin! Jaz grem. Pa ti?«

»Grem še enkrat na morje, morda se bo le kaj ujelo.«

»Zlodja se bo ujelo. Ves teden nič, danes pa hočeš po vsej sili. Beži, beži: čudeži se ne godijo več.«

»To ne, toda sreča že lahko obiše tudi siromake kdaj, ne?«

»Ne govori neumnosti, danes je vilja; pojdi domov, boš že drugič poskusil srečo, danes je treba biti doma!«

»Ti kar pojdi, Jože, jaz bom že prišel za tabo. Srečen Božič!«

»Če je tako, pa dobro srečo, no! In vesel Božič tudi tebi!«

»Zbogom, Jože!«

»Zbogom, Martin!«

Martin je ostal popolnoma sam. Očistil je barko, vzel vse, kar je potreboval s seboj, in se odpravil na morje. Pri srcu mu je bilo nekoliko čudno in tesno. Pogledal je na morje: bilo je mirno in prijazno, ko da bi tudi ono pričakovalo Jezusovega prihoda na zemljo; nato je pogledal v nebo in tudi to je bilo čisto in mirno.

Martin je odrinil od obale in se z naglico oddaljeval od nje. Z vso močjo, ki jo je imel, je udarjal z vesli v morje, njegova barka je hitro in zadovoljno rezala morsko gladino. Ko je bil že precej na odprtem, je pozdravil svoj dom, ki je stal nekje pod Kontovelom, nato se je ozrl okrog in zagledal Trst, vso tržaško obalo in še del istrske.

»Daj Bog, da bi imel danes kaj sreče! Petkrat sem se že prazen vrnil domov, da bi vsaj danes ne bila moja pot zastoj,« je Martin razmišljal.

Bil je sam na morju; to mu je dobro delo, vedno je bil najrajši sam. Vstal je in pogledal, če je morda le kje videti kakšno barko. Položil si je dlan na čelo in pogledal vsenaokrog: nikogar ni bilo videti. Se vedno z dlanjo nad čelom je nato pogledal proti Ogleju; zazdelo se mu je, da je nebo tam nekoliko temnejše. Pogledal je bolje. Ne bo hudega, si je dejal, tam se oblaki večkrat zbirajo, menda na posvete. Nato je sedel, spet prijel za vesla in mislil na svoje otroke.

»Bog ve, kaj delajo otroci v tem trenutku, gotovo so šli nabirat mah za jaslice. Seveda so šli, najbrž v Griže, tam je dosti mahu in tja gredo vsako leto. Zlati otroci! Zvečer me bodo pričakovali in bodo hiteli odpirat vrata, ko se bom vrnil, nato me bodo gledali z vprašujočimi očmi in jaz jih bomo pobožal po svetlih razkuštranih laseh.«

Kontovelska cerkva je bila videti majhna kot jabolko, tako daleč je bil že Martin. Zdaj je lahko videl celo repentaborsko cerkvico.

Dolgo je veslal, nakar se je nekoliko odpočil in odložil vesli. Pogledal je proti Istri in jo dolgo opazoval, pogled mu je nato počasi drsel po vsej tržaški obali, po furlanskem obrežju in se mu ustavil nad Oglejem. Nekoliko vznemirjen je opazil, da je mali oblaček, ki ga je prej videl, postal zdaj večji in temnejši.

»Pa ne, da bi vrglo na nevihto! Se to bi mi manjkalo!«

Začelo je narahlo pihati in tudi valovi so postajali nekoliko močnejši. Martin je obstal in se spet ozrl po morju.

»Bog nebeški, pa saj je prišlo kot blisk. Saj ni mogoče! Že res, da na božično viljo rado vrže na vihar, toda tako nanaglo pa še ne! Saj je bilo

France Gorše: Hrepenenje (oreh)

vse jasno, ko sem odrinil iz portiča. Najbrž bo samo nekoliko poroselo in šlo mimo, no vsaj upajmo, da bo tako!»

Martin ni maral dalje, potegnil je vesla iz morja in jih položil na barko, si pripravil trnke in začel loviti. Ni dolgo čakal, pa se mu je že ujela prva riba. Nasmehnil se je:

»Poglej, poglej, pa ne, da mi bo nočoj res sreča mila.«

Nato je spet vrgel trnek v morje in spet je bila riba njegova.

»O, le tako naprej, ribice, nič se ne bojte. Raje k meni, kakor da vas požro večje in pohotnejše tovarišice. Le naprej, brez strahu, če hočete, da si bomo še prijatelji.«

Ves zadovoljen je Martin vlekkel ribe iz morja, ko je nenadoma začul oddaljen grom. Čez nekaj trenutkov se je grom ponovil, tokrat močneje. Martin se je zdrznil; pogledal je v nebo in zagledal temne oblake, ki so se z vso naglico zbirali in hiteli proti njemu; oblaki so se mu zdeli temni in preteči.

»Pa ne, da bom moral bežati; tako dobro mi gre. Nočoj je sveti večer, kaj bom prinesel domov, praznih rok vendar ne morem. Ne! Ne pojdem še! Vihar bo že šel mimo; jih je šlo toliko, bo šel še ta.«

In Martin je lovil dalje. Zadovoljno se je smehljaj, ko je tu pa tam potegnil veliko in lepo ribo iz morja. Toda pri lovu so ga začeli motiti valovi, ki so čedalje bolj naraščali in začeli zibati in premetavati malo barko. Morje je postajalo temnejše in veter je začel peti svojo čudno pesem.

»Moj Bog, res bo nevihta, pa še kakšna! Res škoda, ko mi je šlo tako dobro. Nič ne pomaga, zdaj moram takoj odveslati k obali, takoj, drugače mi bo bolj slaba predla.«

Martin je vzel vesli v roke in začel z vso močjo udarjati z njima v razburkano morje. Začele so padati prve kaplje in veter je močneje pritislil ob barko; Martin je z vso silo udarjal v peneče valove. S strahom je prosil:

»Reši me, Bog! Doma imam ženo in otroke. Lačni so in čakajo, da jim prinesem kruha. Obvaruj me hudega, o Gospod!«

Valovi so postajali pogumnejši in močnejši; kot igračko so si podajali ribičevo barko, da se je med njimi kar izgubila.

»Pomagaj mi, Bog! Saj te ne prosim zase. Daj da dospem na suho. Vem, da sem grešil, ker sem se danes odpravil na morje, a odpusti mi!«

Veter, grozen in neusmiljen, je prevpil ribičeve prošnje. Z vso silo se je zaletaval v barko in jo premetaval kot košček lesa. Zdelo se je, da bo morje zdaj zdaj pogoltnilo malo barko in z njo ubogega ribiča. Z vso močjo se je Martin držal za barko, da ga ni vrglo v morje.

Toda veter je še močneje zavijal in valovi so postajali vedno besnejši in vedno bolj grozeči. Že se je bližala noč, temna in grozna. Martin se je tiščal za barko in prosil pomoči:

»Jezušček, ti mi pomagaj in me reši! Zaradi mojih otrok me reši! Nebeško dete, vem, da sem nevreden Tvoje milosti, ker sem grešnik, velik grešnik, a vendar te prosim pomoči in rešitve. Glej, Jezušček, če me rešiš, ti obljubim nekaj velikega, trdno ti obljubim, Jezušček: v zahvalo ti bom zgradil hišo božjo, Tebi in tvoji materi. In veš kje? Na poti med Kontovelom in Prosekom, tam ti jo zgradim, ne vem kako in kdaj, toda zatrdno ti jo zgradim, z lastnimi rokami ti jo zgradim.«

Tako je prosil Martin pomoči. Čepel je v barki in molil. Dolgo so divji valovi premetavali po tržaškem zalivu malo barčico. Martinu se je zdelo neznansko dolgo; z vso močjo se je oprijemal barke in z grozo gledal v temno, besneče morje.

Šele po dolgem, dolgem času se je morje začelo umirjati. Vihar je po nehal, nebo se je zjasnilo in pokazale so se prve zvezde; zvezde kakršne se nam pokažejo samo na sveti večer. Na morju se je nalahno pozibavala barčica in v njej je ležal Martin ves onemogel, a vendar srečen, kot še nikoli v svojem življenju.

»Hvala ti, o Jezušček. Ozrl si se name, ko si videl moje otroke ta sveti večer, kako me čakajo. Postavil ti bom v zahvalo cerkvico.«

Več let je Martin z lastnimi rokami gradil novorojenemu detetu cerkvico, prav na meji med Kontovelom in Prosekom. Pomagala sta mu jo graditi sinova. Še danes stoji ta cerkvica ob cesti in priča o božični noči ribiča Martina. Skozi stoletja pa se ohranja tudi zgodba o tem. Morda prav zato naši ribiči na božični večer nikdar ne gredo na morje.

France Gorše: Pravljični kralj (mavec)

Ali so goriški pevski zbori, ki so se nam v nedeljo 29. nov. predstavili, zadostili vsem tem zahtevam in nam odkrili zborovsko pesem v njeni neokrnjeni lepoti? Gotovo ne v celoti, čeprav so nekateri izmed njih dosegli lepe uspehe in zaslužen priznanje in odobravanje pri občinstvu. Vsem pa je lastna osnovna sposobnost rasti in napredka. Skoraj vsi, pevci in njihovi vodje, so mladi, zato more trdna volja in ljubezen do te lepe umetnosti prineesti v bodoče še bogatejšo žetev.

Žirija je med mešanimi zbori dodelila prvo nagrado *števterjanskemu pevskemu zboru*, ki je poleg obvezne zapel še Adamičev Hudo zimo in Laharnarjevo Pozdravljam te, savinjski dol. Iz skupine moških zasedb je bil nagrajen oktet »Planika«, ki je obvezni pesmi dodal še Svetkovo Vojakovo ljubico in Adamičev Kregata se baba in devojka.

Živo zanimanje za tekmovanje je pokazalo številno občinstvo, ki je napolnilo dvorano.

Omembe in pohvale vredna je bila organizacija. Točnost, red, tiskan imenik zborov in spored pesmi, partiture in skrbno pripravljene redovalnice za člane ocenjevalne komisije, lepo zadržanje posameznikov in skupin, ki jih je primerno predstavljajal in s tem poživil celoten potek nastopa g. Ivo Bolčina. Vse to so vrline, ki jih težko kje zabeležiš in so Gorici v ponos.

Upamo in želimo, da bi se tako tekmovanje ponavljalo iz leta v leto, da bi zadnja novembrska nedelja postala praznik slovenske pesmi in lepega petja.

Zorko Harej

Obisk v sodobni gledališki šoli

MIRKO JAVORNIK

Radovednež, ki ga ob koncu šolskega leta ogled dunajskih Ringov dovede do baročne palače Cumberland, utegne morda kakega popoldne na gladko postrizanih tratah njenega parka videti nenavaden prizor. Skupina starejših in mlajših gospodov in dam, med katerimi ta ali oni obraz spominja na Izrael, Kitajsko, Balkan, evropski Sever in na marsikaj drugega, pleše nekako kolo, v katerem se seveda več enovitega navdušenja kakor pa enovite ubranosti gibov. Noše ne spominjajo na folkloro, leta in usmerjenost pa tudi ne na kak nerodno simboličen prizor iz Schnitzlerjeve drame »Ringaraja«.

Celo zgolj površni poznavalec avstrijskega in nemškega gledališča ter filma bo med plesalci s presenečenjem ugotovil obraze, ki začenjajo dobivati znana imena: Paula Wessely, Fred Liewehr, Inge Konradi, Albin Skoda, Johanna Matz, Wolf Albach — Rety, Hans Holt, Ilse Werner, Hansi Knotek... Nekje ob strani spremljajo ples oči stare, a za njena leta plemenito lepe gospe, docela belih las, v kateri bo morda ta ali oni prepoznal nekdanj slovito igralko Heleno Thimig — Reinhardtovo.

Prizor, ki ga takle obiskovalec vidi, ni nič drugega, ko svojevrstni konec zaključnega nastopa v najslavitejši gledališki šoli nemškega sveta. To je dunajski »Reinhardtov seminar«, kjer se že utrjena igralska slava brati s tisto, ki šele utegne vziti.

Sedež seminarja je omenjena zgodovinska palača, njegovo delovno terišče Schönbrunski »Schlosstheater«, njegova duša Helena Thimigova, vdova velikega režiserja Maksa Reinhardta; njegov ravnatelj dr. Hans Niederruhr, njegov profesorji pa med drugimi Susi Nicoletti, Vera Balsler — Eberle, Fred Liewehr, Hans Jaray, Ernst Lothar, Adolf Rott in Ernst Hausermann, stari in novi ravnatelj Burgtheatra; dr. Joseph Gregor in Oscar Fritz Schuh ter celo olimpijska prvakinja v sabljanju, Ellen Müller — Preisova.

Gojenci seminarja, ki jih je zdaj 82, od tega 35 tujcev, od obojih pa 48 fantov in 34 deklet, so v lanskem šolskem letu poslušali 151 ur predavanj iz govorne in dramske tehnike, iz literarne zgodovine in nastopanja pred mikrofonom, iz režije in zgodovine umetnosti, iz gimnastike in plesa. Toda učni načrt v predavanjih in razpravah o njih so učenci in profesorji prostovoljno presegli kar za 436 ur. Gojenci so za vse to vneto in temeljito šolanje plačali na pol leta kakih 3500 lir, poleg 500 lir za štiri minute sprejemne skušnje. Tistim, ki to uspešno opravijo in končajo trdo šolanje v tej ustanovi, je zagotovljeno dvoje: skoraj takojšnje dobro mesto v katerem koli resnem gledališču in sloves, da so se v oderski umetnosti oblikovali v »Reinhardtovem seminarju«, kar jim poleg lastne sposobnosti daje poročstvo za dobršen del uspeha in ugleda kjer koli.

V to gledališko šolo je sprejet tisti, ki vzdrži štiri usodne minute sprejemne preskušnje, za katero se sam nauči štiri prizore ali samogovore, med katerim mora biti en odlomek v verzih, drugi pa iz kake konverzijske komedije. Takih kandidatov je vsako leto nad tristo, od katerih jih sprejmejo kakih dvajset. Za to sta poleg primerne zunanosti potrebna zlasti oderski temperament in sproščenost, ne toliko govorna veščina. Slab govorilec, celo tak, ki trpi zaradi opazne govorne napake, pa kaže dramski dar, bo sprejet prej kakor pa kandidat, ki deklamira gromovito, a stoji pri tem kakor štor.

Šolanje traja tri leta. Med njimi bo študent s posebnim dovoljenjem ravnateljstva smel prevzeti kako manjšo vlogo v katerem izmed dunajskih gledališč, a samo, če ni potreben pri vajah ali nastopih v seminarju. K filmu ne sme ta čas nikoli, kot statistu pa mu je dovoljeno iti na oder samo pri salzburških slavnostnih igrah v »Faustu« in »Slehniku«.

V schönbrunskem »Grajskem gledališču« morajo gojenci seminarja pri praktičnem delu biti vse sami: režiserji, igralci, šepetalci, nadzorniki, osvetljevalci in insec-

natorji. Šolanje je trdo, a ga vsi prenašajo navdušeno in zaverovano, kakor je dano le spoznavalcem umetnosti. Glavno načelo pri njem je tisto, ki ga je pred petdesetimi leti začel uvajati ruski režiser Stanislavski: čim več kratkih nemih prizorov, ki jih morajo študentje ustvariti na določeno geslo. V teh geslih je obseženo vse, kar lanko pomaga k uveljavljanju izrazne sposobnosti: zakonski drug, ki se ima za varanega; samotnen možak, ki doma ne počenja drugega, ko da skuša ujeti namišljeno muho ter se pri tem v velikem loku preobrne čez stol; stiska dveh ljudi, ki sta se edina rešila s potopljene ladje in zdaj trpita v nagonski težnji po samoohranitvi žejo in pripeko; samomorilec, ki mu odpovedo vsa orodja za izvedbo mračnega naklepa — in kar je še takega.

Največ časa učenci seveda prebijajo pri urah profesorja za oblikovanje glasu in govorilno vzgojo, ki je zdaj Zdenko Kestranek. Ta ima po 22 ur pouka na teden. To šolanje se začne z urjenjem mišičja pri dihalih, potem pride k urjenju v preprostih glasovih, ododot k besedam, nato k stavkom in tako dalje — do zadnjih izraznih oblik, ki so prvi pogoj gledališke umetnosti.

Šola obstoja v bolj ali manj sedanji obliki od leta 1929, ko so jo krtili za »Igralski in režijski seminar Maxa Reinhardta«. Reinhardt je tedaj suvereno in zasluženno obvladoval evropski oder in film. Tedaj je bila zasebna, leta 1938 pa se je vrnila v sklop Državne igralske akademije. 1940 so ji dali v rabo palačo Cumberland in njene prelepe parke, leta 1941 so jo spremenili v »Visoko šolo Reicha za glasbo in predstavljačo umetnost« ter ji dodali podnaslov »Igralska šola Burgtheatra«, čeprav ni imela s tem gledališčem pravzaprav nič. Šele leta 1945 je ustanova spet postala tisto, kar je bila v začetku: igralski seminar Maxa Reinhardta, ki jo je ustanovil ter ji dal načelne, vzgojne in estetske temelje.

Izročilo seminarja pa sega po »Grajskem gledališču« še dosti dlje nazaj, tja v leto 1747, ko je bila na tem najstarejšem, edinem in edinstvenem baročnem dunajskem odru prva predstava. »Schlosstheater« je dala za svoj zasebni užitek postaviti cesarica Marija Terezija, ki je po tedanji šegi včasih tudi sama nastopala v njem. Leta 1777 so mu priključili že tudi »Državno gledališko naraščajnico«. Leta 1805 in še leta 1809 se je v njem zabaval Napoleon in tu poslušal koncert, ki ga je vodil sam Cherubini, ter prvo predstavo Mozartovega »Don Juana«. Za Franca Jožefa I. je v njem nastopala njegova ljubica Katarina Schrattova, nazadnje pa so gledališče namenili rabi, kateri služi danes.

Tisto, kar daje »Reinhardtovem seminarju« poseben značaj in posebno veljavo, lahko bi rekli celo poseben duh ali celo posebno ideologijo, ni zunanja večšina, ki jo gojenci dobe v tej sodobni igralski šoli, temveč svojevrstno pojmovanje gledališča kot umetnosti ter njegovega poslanstva. Temu pojmovanju je dal izraza leta 1747 prvi vodja šole, tedanji sloviti igralec Johann Heinrich Friedrich Müller, ki je za vzgojo igralca postavil naslednja načela:

1. sposobno, skromno vedenje in neutrudljiva skrbnost;
2. primerno, svobodno, pravilno in priporočljivo gibanje po vzgledih velikega sveta;
3. resničnost, občutje, izrazitost in menjave v ustnem izražanju, nič deklamiranja;
4. izostrena presoja, pravilni okus in preučevanje lepih umetnosti;
5. gojenje znanosti, ki posega v dramsko stroko;
6. znanje jezika.

Ta načela je povzel dolgo pozneje veleumni mojster Max Reinhardt, ko je aprila leta 1929 odprl svoj seminar.

Duh, ki ga človek zasluži ob bežnem obisku v »Reinhardtovem seminarju«, priča, da se ta svojevrstna umetniška šola navzlic času in vsemu, kar je z njim zvezanega, trdno drži načel svojega velikega ustanovnika.

IZLETI PO NAŠIH GORAH

NEVEJSKO SEDLO IN KANIN

Nevejsko sedlo sicer ne spada h Kanalski dolini, ne moremo pa mimo opisa te idealne izletne točke, predvsem ker so z Nevejskega sedla lahko dostopni glavni vrhovi Zahodnih Julijskih Alp. Kdor ima lastno vozilo, lahko napravi preko Nevejskega sedla lep krožni izlet okrog vseh zahodnih Julijcev. Na Nevejsko sedlo pridemo skozi Kanalsko dolino, mimo Trbiža in Rablja z njegovim romantičnim jezerom. Za povratek v dolino pa si izberemo novo pot skozi dolino Reklanice, ki v osemnajstih kilometrih pripelje v Skluže zopet na glavno cesto. Cesta je razmeroma dobro ohranjena in večji del leta prehodna. Odprejo jo navadno v zgodnji pomladi, ko na Kaninskih podih priredijo tradicionalni kaninski smuk. Dolino Reklanice naj bi po že deloma izvedenih načrtih zalila voda. Nastalo jezero pa bi v dolini poganjalo električni agregat. Vendar je zadnje čase delo zastalo in že na smrt obsojene vasi se še vedno sončijo ob strmih senožetih. Nevejsko sedlo je pa tudi zadnja postaja redne sezonske avtobusne proge, ki veže Trst z vsemi glavnimi planinskimi kočami v Zapadnih Julijcih. Ličen rdeč avtobus vsako soboto popoldne pripelje do koč na Nevejskem sedlu. Sedaj, ko so večeri dolgi, lahko po večerji napravimo še kratek sprehod. Ali migljajo zvezde zelo svetlo, ali pa se komaj vidno odražajo na enakomerno svetlem nebu? Ugibamo po vremenu.

Z izbiro izleta za naslednji dan smo pa kar v zadregi, saj je Nevejsko sedlo izhodišče za nešteto izletov v območje Kanina, Viša in Montaža. Rad bi na tem mestu predvsem razkazal ta čudoviti svet v območju treh velikanov in le nakazal nekaj možnih izletov in vsakomur prepustil, naj si sam izbere smer!

Najprej predlagam izlet na planine pod Montaž. Za sprehod je zadosti tudi en popoldan. Služi naj nam za trening in pa zato, da se dodobra razgledamo in orientiramo. Tako se lahko zaženemo v breg na prisojno stran po katehrikoli stezi. Vsaka se prej ali slej konča na kateri od mnogih planin, ki zaporedoma ležijo ob vznožju skalnih velikanov od Montaža pa do Viša. Ti sprehodi so zelo priporočljivi za zgodnjo pomlad, ker je prisojna stran že dolgo kopna, medtem ko na obojni strani proti Kaninu še vedno rinemo kvišku s smučmi na ramenih. In to spada gotovo med najznačilnejše prizore v naših gorah. V zgodnji pomladi, navadno kmalu po veliki noči, je na Nevejskem sedlu zelo živo. Tradicionalne smučarske tekme s pobočja pod Kaninom privabijo mnogo ljubiteljev pomladanskega smučanja. Natrpani avtobusi sopihajo po serpentinah v breg in za en dan zaživi vse pobočje v razposajenosti mestnih

smučarjev. Od nedelje do nedelje se potem vrste smučarjev redčijo. Počasi skopni ves travnik krog koč na Nevejskem sedlu. Krokusi naznanjajo prihod pomladi, ki potem nenehno leze više v breg. Vedno više se kažejo med zasneženimi poljanami travnate lise in vse krajši postaja smuk, ki ga uživa smučar pri spustu s kaninskih pobočij. Svet pod Kaninom ima značilno geološko strukturo. Zelo je podoben kraškemu in je po svoje edinstven v vseh Zahodnih Julijcih. Ker je valovit in neobraščen, je pa kot malokatero drugo področje primeren za smučanje. Dobro uro nad Nevejskim sedlom proti Kaninu je na dnu precej obsežne kotline lična koč Celso Gilberti. Glavnina nedeljskih smučarjev se zadovolji s praženjem pred koč in popivanjem v njej. Koča Gilberti pa je najlepša izhodna točka za vse izlete v Kaninsko pogorje. Seveda so ti izleti najlepši, če jih lahko povežeš še s smučarskim užitkom in pomladanskim soncem. Poleti so pa ti kraji zelo neprijetni za hojo, ker se nikjer ne moreš ubraniti pred žgočimi sončnimi žarki, voda pa kot na Krasu presiha in je zlepa ni dobiti na celem pogorju. Izpred koč Gilberti je najlepše videti in najlažje spoznati značilno obliko Prestreljenika. Legenda pravi, da je naravno okno v njegovi steni nastalo, ko je hudič Marijo skušal, kdo bo prej preletel s Stare gore na Višarje. Četudi se je zaletel kar skozi skalni greben, seveda ni bil na Višarjah nič prej kot nebeška Marija. Tudi to vedo povedati, da ob nevihtnih dnevih hudič še vedno tod okrog rogovili in se jezi zavoljo izgubljene stave. Toda naj hudič rogovili ali ne, gotovo je, da so nevihte v kaninskem pogorju zelo hude. Na vrhu Kanina še celo skalna piramida, ki drugod krasi vrhove, ne more kljubovati neurju, ki jo kaj kmalu raznese. Kaninska veriga se ima za to vremensko posebnost zahvaliti svoji posebni zemljepisni legi. V obliki loka poteka od vzhoda na zahod kot mogočen skalni valolom nad zelenim valovanjem Beneške Slovenije. Le Matajur se kot poreden val odlikuje daleč na jugu. Tako se vlažne sape, ki se nabirajo nad Jadranom in jih vetrovi porivajo na kopno ob položnih pobočjih, dvigajo do skalnega grebena Kanina. Tu se zgostijo v značilne megle, ki vedno krasijo njegov greben in se tudi kaj rade razvijejo v nevihte. Tako dajo izraz tistemu, čemur pravimo mi kaninsko vreme. Le malokdaj sem namreč bil na področju okrog Kanina, da me ne bi Kanin vsaj z nekaj kapljami blagoslovil. A kot hitro pridejo, tako se kaninske nevihte tudi hitro razblinijo in sonce bleščeče zaide za Furlansko nižino.

Seveda je končni cilj vsega tavanja po Kaninskem pogorju vzpon na vrh Kanina samega. Ta izlet je zanimiv

TRIJE KRALJI

Davi sem srečal kar petkrat po tri,
majhne, raztrgane in razcapane,
vse brez kraljevstva in brez časti,
v svojo usodo predane.

Gašpar na palici je zvezdo imel,
druga dva kralja sta cekar nosila,
oče breposeln zadaj je šel
z željo, da kaj bi sprosil.

Gledam in skoraj gre mi na jok,
v mislih mi je njih mati;
Bog ve, kje čaka moža in otrok,
imajo kaj jesti, kje spati?

II.

K vam smo zdaj prišli kralji trije,
brez dragotin in v kronah s papirja,
prosimo, dajte kaj vbogajme,
lačni smo kruha, krompirja.

Pot je še dolga, utrujeni smo,
zvezda repata nam sveti,
Gašpar najmanjši opešal nam bo,
smemo pri vas se ogreti?

Sedli so kralji v kot za pečjo,
zunaj je burja začela,
ko so postregli jim z gorko jedjo,
utrujenost jih je prevzela.

Lansko leto se je odel z belo obleko celo Repentabor.
In kaj ga čaka letos?

posebno zato, ker vodi pot do vrha čez edini trajni ledenik v Julijskih Alpah, in pa zaradi razgleda, ki ob lepem vremenu sega daleč v ravnino in do morja. Izlet je moč opraviti tudi v enem samem dnevu, prijetneje pa je, če si lahko vzameš toliko časa, da tudi prespiš v koči Gilberti.

Prvi vzpon od koč Gilberti do Kaninskega sedla je precej hud. Zato pa se steza potem bolj položno vleče do Kaninskega ledenika. Poleti je ledenik navadno prekrit s srenastim snegom, tako da se da po njem kar prijetno stopati, če le ni prezgodaj zjutraj, ali pozno zvečer. Iz kotanj, ki se stvorijo med ledom in skalo, teče v potokih ledeniška voda. Ledeno mrzla je v pravem pomenu besede. Če smo količkaj vajeni vsekavanja stopov tudi v strmo snežišče, se da hitro priti pod greben Malega Kanina. Posebno proti vrhu se snežišče zoži v ozek in zelo strm žleb in zelo moramo paziti, da se kar na lepem ne znajdemo na dnu snežnika oziroma ledenika. Iz vrha ledenika vodita dve smeri na vrh Kanina. Ena po severnih policah skoraj naravnost na vrh, druga pa skozi skalnat žleb na greben in od tu na vrh. Mi smo šli po drugi, ker je bila v danih razmerah primernejša za vzpon. Že na grebenu nam je pogled zaplaval daleč proti jugu, a nismo se utegnili razgledovati, pa

tudi mesto ni bilo ravno najbolj primerno, greben je namreč mestoma kar precej oster. Zato smo se tembolj zatopili v bleščeči prostor, ko smo posedli na vrhu. Kot da bi sedel na pomolu, se mi je zdelo, in z nogami bingljal nad vodo. Na zahodu je bilo nižinska tla bolj slutiti kot videti, ker so bila pokrita z mlečno in bleščečo tančico. Na jugu pa je bilo razločno videti bleščečo liso Tržaškega zaliva. Pogled proti severu nam je v glavnem domač, saj obsega vrhove Zapadnih Julijcev, ki smo jih povsod oblezli. V prvi liniji Montaž, Buinc in Viš. Proti vzhodu si v nepretrgani vrsti sledijo vrhovi od Vršiča do Jerebice. Čisto zadaj Mangrt, Jalovec, Triglav — značilna vzhodna trojica. Na zahodu pa se pogled zgublja med sončne dolomitske vrhove, ki jim ne vem imena. In obrnjeni na zahod smo se topot spustili z vrha po strmih skalnih in travnatih pobočjih nad Rezijo. Kanin namreč zapira dolino Rezijo na vzhodu; planinske staje rezijanskih pastirjev se lepijo visoko na njegova pobočja. Vendar smo z radovednim očmi nekoliko pregledali to skrito in po izvoru skrivnostno dolino. Ko smo se po ozki gredi vrnili na Groblje, smo zopet videli na Nevejsko stran. In čeprav se po Kaninskih podih steza zelo vleče, nam je krajšala pot v dolino domačnost pokrajine.

Razsvetli

MI POT

Odslužil sem pri mornarici in sedaj sem bil z nekaj denarja v žepu na poti domov v Nebrasko. Ne vem več, čemu sem hotel domov. Nikogar nisem več imel, a polasčal se me je silno domotožje. V Los Angelesu sem kupil star avtomobil in se odpeljal proti vzhodu.

Ko sem zavozil v puščavo, se je zvečerilo. Kmalu je cesta v ostrem loku zavila v neko dolino, v kateri se je zdelo, da se je zgostila vsa dnevna vročina. Zaprl sem okenca, da ne bi vroč zrak vdiral v avto, a sem jih kmalu zopet odprl, da bi se ne zadušil. Ko sem privozil iz doline, sem se moral ustaviti, da se ohladi motor.

Nad menoj se je razprostiralo zvezdno nebo, vendar pa je bila noč črna kot smola. Stopil sem iz avtomobila, da bi se nekoliko razgibal. Nenadoma pa me je popadel stari občutek strahu.

»No,« sem si dejal »saj nisi vendar izgubljen otrok.«

A verjetno nas včasih obdajo bojzani, katerih se ne moremo ubraniti. Sedel sem zopet v avto in se odpeljal.

Okrog druge ure ponoči sem opazil, da je pritisk olja padel. Prav tedaj sem premišljeval, kaj bi počel v tej puščavi, če bi se mi slučajno kaj primerilo, ko sem zagledal luči ob cesti. Po obledeli napisni tabli sem spoznal bencinsko postajo z garažo in restavracijo. Neko dekle v hlačah in modri srajci je stalo ob hiši. Bila je vitka in sloka kot kak mladenič. Ko se mi je približala, sem v žaru luči opazil, da ima svetle lase, da je zelo čedna in da mora biti mojih let.

»Ni kaj v redu z vašim vozilom, ali potrebujete bencina?«

Ko se je nasmehnila, se je v njenem levem licu napravila majhna jamica.

Bila je nežna, s finimi potezami in zdela se je zdrava kot pač ljudje, ki se mnogo gibljejo na prostem. Ko sem jo videl prihajati skozi svetlobo, sem čutil, da je to posebno dekle — kot iz sanj.

»Da, avtomobilu manjka nekaj,« sem odgovoril. »In tudi bencina bom natočil.«

»Bi si hoteli sami natočiti bencina?« me je vprašala.

To mi ni bilo všeč. Ženske so pač vse enake. Rade si dajo postreči. Vedno rade povedo, kaj naj storimo in kaj naj pustimo. To sem dognal, ko se je moj oče drugič oženil. Takrat mi je bilo šest let. Prvo, kar je nova žena rekla, je bilo: »Moramo se rešiti grdega in starega psa, Tommy.« Stari in grdi pes je bilo takorekoč vse, kar mi je še ostalo po materini smrti.

Ko sem prijel za bencinsko cev, se je prizibal iz hiše star mož.

»Z njegovim vozilom ni nekaj v redu,« je reklo dekle.

»To je pa hudo,« je dejal stari godrnjavo, vendar pa je imel njegov obraz potrpežljiv in dobrodušen izraz.

»To je hudo — ali si ga lahko sami popravite?« Pokazal mi je svoji izmalčeni roki: »Arthritis.«

Toda jaz nisem gledal nanj. Opazoval sem dekle. Videl sem, kako je otipavala bencinski tank in za trenutek s postrani nagnjeno glavo tiho obstala, kot bi prisluškovala. Tedaj sem spoznal, zakaj me je prosila, naj si sam natočim bencina in občutil sem v tistem trenutku ostro bolečino.

Videl sem jo, kako je šla proti vratom in izginila v hišo. Najraje bi vrgel vse po tleh in pomendral.

»Slepa je!« sem dejal s suhim grlom.

Stari mož ni niti pogledal kvišku: »To je zaradi ošpic, ko je bila še majhna. Zdravnik pravi, da se ne da nič napraviti.«

Nato me je pogledal in se slabotno nasmehnil:

»Ni potrebno, da se vam smili, dragi mladenič. Njega je bolje, kot marsikaterim ljudem z orlovskimi očmi... Kaj je pravzaprav vašemu vozilu?«

»Olje nima pritiska,« sem mu pojasnil. »Gorilnik je zamašen.«

»V garaži je orodje, če se kaj razumete na avtomobil.«

Odkar sem se naučil držati v rokah izvijač, sem imel vedno opravka z avtomobili in traktorji. Porinila sva avto v napol v skalo vklesano garažo.

»Tukaj delamo ponoči, spimo pa podnevi.« Stari mož je pokazal na pograd ob skalni steni. »Ni ravno udobno, vendar pa je hladno, ko vzide sonce.«

Potem je odšel, da se posveti nekemu drugemu potniku, jaz pa sem iskal med starim in obrabljenim orodjem. Proti jutru sem odšel zajtrkovat.

Prednja soba hiše je služila uradu in restavraciji. Dekle je sedelo na stolu za točilno mizo in gledalo v debelo knjigo. Nasmejala se je in namerila svoje svetlomodne oči približno proti meni.

»Pozdravljen,« je rekla. »Ste vi tisti mož, ki ima pokvarjen avto?«

»Od kod pa to veste?«

»Tako,« se je nalahno nasmejala. »V zadnjem času se ni nihče ustavil. Moja stara mati je v kuhinji in vi ne šepate. Razen tega poznam hojo svojih starih staršev. In od sedaj tudi vašo, če me ne varate s tem, da ne hodite naravno.«

»Nikdar ne bom storil ničesar, s čemer bi vas varal,« sem odgovoril. S tem sem napravil obljubo, ki sem jo moral prelomiti. Toda v tistem trenutku tega seveda nisem mogel vedeti.

»Stari oče mi je povedal vaše ime,« je nadaljevala. »Jaz sem Virginia Milbourn. Žal mi je zaradi vašega avtomobila, gospod Gordon.«

»Tommy, ne gospod Gordon,« sem popravil.

Spustila se je s stola in šla okrog točilne mize. Težko bi spoznal, da je slepa, s tako gotovostjo je vzela kozarec

(Nadaljevanje na 172. strani)

Naš dom o božiču

Nekaj najlepšega je na božični večer naš dom, če doživlja v njem družina vso prazničnost tega večera.

Morda bo kdo letos doživel prvokrat božični večer v svoji družini. Morda ob prvem otroku, ki bo že upiral očke v bleščeče lučke. Drugi se bo morda vračal iz daljnih poti ta večer domov k ostareli mami in očetu, da bo spet vsa družina zbrana.

Spet drugje se bo mati zaman zazirala v okno in vrata — svojega otroka ne bo pričakala...

Kjer bodo družine zbrane, naj bo dom ves slovesen in topel. Naj bodo jaslice v kotu ali na mizi, kot je naša lepa slovenska navada. Naj bo božično drevesce, čeprav morda nimamo majhnih otrok pri hiši. Če pa bo kje kako osamelo srce, naj se skloni do novorojenega Deteta, ki prinaša med nas tolažbo in ljubezen.

Ta večer odprimo vrata svojih domov zapuščenim in žalostnim. Dajmo jim drobec sreče od svojega velikega bogastva.

Ded iz Barkovelj pripoveduje...

R. P.

Božične praznike se niso mogle nekuole premerjat sez Veliko nočjo. Nê mislem zatu, ke so ble manj cenjene. Nê, nê! Al je na tu uplivala zima ale kej družga, božične prazneke so se praznovale bol uod znutre kuk'r uod zuon.

Prva znamnja Božiča so blê jaselcê, ke so bolê napraulenê vrê kaš'n dan prej. S tem niso jemele uopravka starejše ledje, ke tu je blo delo od bubcov jeno uod mulajsk. Če grjemo prou na čisto, Buožeč ni začeu na dan Božiča, ma vrê tiste večjer prej, tu sê pravê na viljo božično. Mîslen, da nismo ble samo mi uotruace ke smo čakale, kdaj bo p'ršla ta buažja vilja, zatu ke tiste večjer je biu praznek u hiše. Du je vido kašenbuot pogrjneno mizo, ma tiste večjer pej je bla. P'r naše hiše sê je jelo vsê sez anê skledê, ke naša mate ni jemela cajta, de be prala al pej pomivala krožnekê, ke nas je blo uotruk uokule nje kuk'r listja jeno travê. Ma tiste večjer smo jemele tude uotruace usak suoj krožnek jeno smo sê zdele kuk'r da be ble same velike gaspude.

Ma tu ni še usê, zatu ke tude na krožnekeh je blo kej bulšga ku'r druge večjerê. Kuk'r prve je pršo na mizo režot sez kaparocleme. Sej režot smo jele večkr't, ma je biu narjan sez mes'n uod podan, ma kaparocle so ble frišne. Jeno puale so pršlê na mizo vrzuotê, ke ni blo prou neč nouga, ma hitro za njime so pršlê pašarê. Samo ne stujtê se predstavljat, da so blê takê, ke če vam be pale z ruk, da vem be zm'stile pauc na nuage. Mučtê, mučte! Takê su blê kuk'r listjê jen če be jeh vrgo u left, be letele kuk'r karta sina, ma so blê pašarê, jeno za nas bubcê je blo nekaj nuavga. Tiste večjer smo tude pekle kuastenj, ke ga je blo manj kuk'r našê krvi, ke smo jo zgebile p'r rezanje kostanja. Več uotruk ku je blo p'r hiše, več prsto je blo porezaneh. Videstê, kaku smo se mogle s krvjo prslûzet tisteh par kostanjov. Po kostanjah so pršlê tude pomaranče, ma ne miseltê, da so blê tistê, ke jen pravejo Tarocchi jeno Paternò. Kej pej- Bolj so blê puduobne lemuonam, ma so blê pomarančê, jeno mi smo znale, da pomaranče u hiše pomene praznek u hiše. Po večjerje pej so pršlê na vrsto božičnê pesme, ke smo jeh znale na dozinê.

Zdej pej homo vid't, kej so delale Barkolane druge dan, tu je prou na Buažeč. Pred vsem so čakale kuk'r na trnje na slovesno peto mašo. Pej zakaj b'ste rekle so čakale kukr na trnje? Zatu ke na Buažeč sê je pela v tisteh cajteh, govorimo pred duabreme petdeseteme lete, zmiran nuava maša. Sej se spunestê rancga Toneta Grbca, tistga bledga fanta, ke je jemo m'stafê zavihanê na dva puža, jeno je jemo an par uoči, ke be prebou an meter debo zid. Ben viste, tiste Grbec je poskrbo za lepo petje u cjerkve. Je bla sreča, da je biu Tone Grbec pevovodja pevskega društva »Adrije« jeno uob anem tude organist. Tisto društvo »Adrija« al pej rečmo njegov pevske zbuar, se je preselo za velike prazneke sez suajga uodra na cerkvene kor, jeno se lahko mislestê kej je prišlo uon. Najprej je ranjek Tone uodpravo tistê lašê uod Rottê jeno od Ricci, ke je šlo tisto petjê vsê na polke, valcerjê jeno mazurkê. Kej tisto je blo cerkveno petje? Jeno so pršle na vrsto naše slovenske skladateljê Laharnar jeno Sattner. Sej se b'ste spunile tist'ga leta, rečmo rajše tistga Božiča, ko se je puajala u Barkolah Volaričeva maša? Se spuneste na Pepeta Štaka, ke je puajo tenor, jeno na Rikota uod Deteta, ke je puajo bariton, ke ga je puajo tude Lovigo Fogo jeno puale na tista dva basista, ke sta se klicala Francele uod Deteta jeno Neštek Kralj. Neč čudnega ni, če je bla takrat cerkva napeštana. B'ste rekle, da je bla manjša, ma tude nas nas je blo tiste buat na pu uod danes. Ma tuje blo kumej prvo leto al pej prve Buažeč. Za drugo leto je poskrbno Tone Grbec pej nazaj za nuavo mašo, ke se je klicala Mirkova. Se spuneste kaku je bla lepa? Kuk'r da ne be blo tu zaduaste, je potegno uon ano mašo, ke jo je zluažo Filke. Jej ta pej je bla namalo preveč težka, ma dej danas, dej jütre, so jo pevce vendar spravle skuze. Popoldan je biu še žjegan sez latanijame, ma s ten niso še končale božične prazneke. Druge dan je pršo Svete Štefan. Pevce so se navadno spravle h Jürje al' pej h Cjak'n, kam'r se je puajalo, da je šlo vsê uokule. Pevkê pej so se spraulê uod duma prute Kontovele jeno Proseke, ma če je dopestilo vreme, so šlê tude do Repenča al pej do Brisčkov.

Božična noč, prekrasna si!

O noč neizmerne sladkosti! Kolikor je src po slovenski domovini in po širnem svetu, toliko pesmi ti je pelo. Kolikor rosnih biserov pomladi na trati zeleni, toliko solza nebeške radosti je izplakalo to noč ljudstvo ob Triglavu, od turških dni do danes. Toliko ur v enem letu! Toliko gorja! V teh dremotnih večernih urah so pozabljene skrbi in bridkosti. En večer odtehta breme leta in let. Kapljica nebeškega usmiljenja pogasi strahove srda in jada, zabriše kesanja gore in madeže preteklosti.

VSA ZEMLJA JE BETLEHEM, VSI LJUDJE SO OTROCI... VSI? O Bog, kaj bi počeli sinovi slovenske matere, da nimajo slovenskega božiča, svojih božičnih pesmi, polnočnice, jaslic in SVOJEGA UPANJA V VEČNO ŽIVEGA BOGA IN ODREŠENIKA SVETA JEZUSA KRISTUSA.

IVAN PREGELJ

Nasveti za srečno družinsko življenje

(Po Dale Carnegie)

Velja za vse člane družine

1. Ne godrnjajte in ne delajte si očitkov.
2. Ne grajajte ostro.
3. Odkritosrečno hvalite in odobravajte.
4. Ne skoparite z malimi prijaznostmi.
5. Bodite vljudni.

Deset vprašanj za može

1. Ali še kdaj prineseš svoji ženi šopek cvetic, kakšno darilo ob njenem godu, rojstnem dnevu ali obletnici poroke?
2. Ali paziš na to, da je ne kritiziraš v pričo drugih?
3. Ali ji denar odmerjaš do zadnje lire?
4. Ali se kdaj potrudiš, da bi razumel njeno občutljivo dušo in ji izkazal prijaznost?
5. Ali upoštevaš čas njene utrujenosti, nervoznosti ali razburljivosti?
6. Ali preživiš vsaj polovico svojega oddiha v družbi svoje žene?
7. Ali znaš prenesti, če ji kdo drugi izkaže pozornost in je zaradi tega ne sumničiš in ji ne delaš očitkov?
8. Ali se vzdržiš, ko imaš željo primerjati gospodinjske in kuhinjske sposobnosti svoje žene s sposobnostjo svoje matere ali žene svojega prijatelja?
9. Ali ji znaš izreči priznanje in občudovati njene lepe lastnosti?
10. Ali se zahvališ za vse majhne usluge kot je krpanje nogavic ali čiščenje obleke?

Osem vprašanj za žene

1. Ali pustiš svojemu možu popolno svobodo v poslovnih zadevah?
2. Ali se potrudiš, da bi mu proste ure napravila čim prijetnejše?
3. Ali znaš spreminjati jedi tako, da je mož vedno znova presenečen?
4. Ali se zanimaš za poslovne zadeve svojega moža, tako da se moreš z njim uspešno razgovarjati o tem, kar ga vznemirja?
5. Ali znaš prenesti moževe neuspehe, ne da bi ga takoj delala krivega in odgovornega zanje?
6. Ali se vedeš prijazno do moževe matere in njegovih sorodnikov?
7. Ali upoštevaš njegov okus za barvo in modo, ko si izbiraš novo obleko?
8. Ali znaš popustiti, ko gre za majhna nesoglasja?

VEČER NAŠEGA ŽIVLJENJA

Neki pomembni rek pravi, da je smrt vhod v življenje. Pravo življenje se za kristjana res začne šele po smrti. Kakor smo nekoč prišli iz teme in nezavednosti materinega telesa, tako pri smrti zapuščamo jarem telesnosti in priklenjenosti na čute ter stopamo v življenje svete svobode v ljubezni božji. Smrtna stiska je poslednje bridko plačilo, ki ga moramo odrajtati grehu. Življenje je priprava na smrt. Zvečer se v svoji spalnici, preden nas objame spanec, ki je »brat smrti«, ozrmo na križec, ki nam ga bodo ob smrti podali v roke ali položili na prsi, in se spomnimo svoje smrtne ure. Kako tolažljive molitve moli Cerkev ob umirajočem! Moli jih ob soju sveče. Kako pomembno, če je sveča svetila umirajočemu že ob krstu in ob prvem svetem obhajilu! Ko se je duša ločila od telesa in so umrlemu zatisnili oči, se oglasi pri fari navček in pozove vse farno občestvo, naj se v molitvi spomni brata ali sestre, ki je po božji volji zapustil ta svet. Čutje pri mrliču je po svoji prvotni zamisli nekaj lepega. Skoda, da se je pri nas marsikje močno popačilo. Lepa pa je marsikje še ohranjena navada, da oskrbe preoblačenje mrliča ter čiščenje hiše po smrti in po pogrebu sosedje, tako da domači s tem nimajo skrbi. Posnemanja vredna je v nekaterih deželah uvedena navada, da namesto venca ali šopka sorodniki, prijatelji in znanci položijo na mrtvaški oder lepo tiskano potrdilo o plačani zadušnici za rajnika! Duša, ki je po Stvarnikovi volji neumrjoča, je stopila v večno življenje, telo pa ostaja v oblasti minljivosti in razpade v prah in pepelu. Na božji njivi bo pričakalo sodnega dneva. Kako čudovite so pogrebne molitve, kako tolažljive so za domače in za vso soseso! Glejmo, da bo grob lepo oskrbovan. Pri izbiri nagrobnika se izogibljimo baharije in nekrščanskih znamenj. Najlepši je pač križ. On sam kliče v spomin Odrešenikove besede: »Jaz sem vstajenje in življenje. Kdor v me veruje, bo živel, četudi umrje« (Jan 11, 15).

France Gorše: Deček

Razsvetli MI POT

s police, ga napolnila z vodo in mi ga z jedilnim listom postavila na mizo.

Naročil sem in odšla je v kuhinjo. Kmalu se je vrnila in spet odprla knjigo.

»Kaj pa delate?« sem jo vprašal.

»Prejšnjo pomlad sem izostala iz šole zaradi gripe. Zaradi tega opravljam sedaj dopisovalni tečaj iz zgodovine.

»Dopisovalni tečaj. Sola?«

Moje začudenje je gotovo opazila po glasu, in se zato lahko zasmejala.

»Da, šola. Študiram namreč. Znam tudi zelo dobro brati s prsti.«

Bila je na šoli za slepe, je rekla, kjer je maturirala in se potem vpisala na univerzo. Počitnice je preživljala pri starih starših. Njeni starši so bili mrtvi kakor moji.

V tem trenutku je prišla stara mati in prinesla zajtrk. Ginny, kot sem že na tihem krstil Virginijo, me je predstavila.

Gospa Milbourn je na hitro, toda globoko pogledala Ginny, preden se je vrnila v kuhinjo. Mislil sem: Ona je Ginnyno ogledalo. Pravkar se je prepričala, da izgleda Ginny zelo dobro.

Medtem ko sem zajtrkoval, je Ginny študirala zgodovino. Njeni ozki prsti so hitro drseli po straneh. Ko sem pojedel, sem se ji približal.

»Ne razumem, kako morete tako brati,« sem ji dejal in jo pogledal preko rame.

Nasmejala se je.

»Dajte mi svojo desno roko.« Vzela je enega mojih debelih prstov ter z njim počasi drsela po majhnih vzboklinah na neki strani knjige.

»Tako,« je rekla. »Pravkar ste brali o Juliju Cezarju.«

»Seveda,« sem odgovoril. »Bilo je mrzlo jutro, in on se je prebudil s kurjo kožo.«

Zasmejala se je in izpustila svojo roko. Še dolgo sem čutil dotik njenih prstov in utripanje srca.

Ko sem odšel iz sobe, se je daniilo. Še nikdar nisem videl sončnega vzhoda v puščavi in sem obstal.

Ginny je slišala, da sem obstal in prišla je do vrat.

»Kaj se je zgodilo, Tommy?« je vprašala.

»Že mnogo sončnih vzhodov sem videl,« sem odvrnil, »toda še nikdar takega kot je ta.«

Za trenutek je umolknila, potem pa vprašala:

»Kakšen pa je sončni vzhod, Tommy?«

Ne vem kako, da sem pozabil, da je slepa in bilo mi je ponovno hudo in mučno.

»Še se spominjam barv,« je hitro dostavila. »Moji starši so imeli vrt. Spominjam se cvetlic in vem kakšne so.«

Prvič v življenju sem skušal opisati vzhajanje sonca in ni mi bilo lahko, ker sem čutil velik cmok v grlu.

Kot je dejal gospod Milbourn, je treba v tem kraju čez dan počivati, in delati ponoči. Komaj zasveti sonce na nebu, že je silno vroče. Električne naprave odklopijo, okna zapro, treba se je sleči in iti v klet spat ali vsaj skušati spati. Ko sonce zatone, se ljudje zopet napravijo, zajtrkujejo in prično z delom.

Oljna črpalka v mojem avtomobilu je bila pokvarjena in tudi nekaj ležajev. Medtem ko sem čakal na naročene nadomestne dele, se nisem dolgočasil. Pomagal sem pri bencinski črpalki in se ukvarjal z avtomobili, ki so z glavne ceste zavili semkaj. In potem je bila tudi Ginny. Bilo je prvo dekle, s katerim sem govoril resno.

Neke noči, ko sem očistil uplinjač nekega avtomobila, mi je Ginny prinesla obložen kruhek in mleko. Ko sem končal z delom, in hotel jesti, reče iznenada:

»Dovolite mi, da spoznam, kakšen je vaš obraz, Tommy.«

Položil sem njene roke na svoj obraz.

»Skrajni čas je, da se obrijete,« je rekla smehljajoč se.

»In življenje jemljete preresno, zato imate preveč gub. Oči...«

»Krvavopodplute.«

Zasmejala se je. »Oblika vaših ust, ki se na kilometre široko zasmeyejo in energična brađa.«

»Sem energičen človek.«

Potem sem storil, kar sem hotel storiti že prvič, ko mi je stopila pred obraz. Poglel sem jo po njenih srebrosvetlih lasih.

»Niso lasje morda v redu?« je vprašala skoraj boječe.

»Hotel sem samo vedeti, ali je dotik tudi tako prijeten, kot so lepe,« sem odgovoril.

»A tako,« je odgovorila nežno.

V tem trenutku je vstopil lastnik avtomobila in se pozanimal, kako delo napreduje. Ginny je odšla.

»Nenavadno lepo dekle je,« je rekel mož. »Kdo pa je.«

Razložil sem mu, da prihaja Ginny o počitnicah sem k svojim starim staršem. Bil je prijazen človek, učitelj, ki je potoval z ženo in otroki; toda iz nekega razloga mu nisem povedal, da je Ginny slepa. Morda zato, ker sem skoraj verjel, da ni slepa, če nisem o tem govoril.

Potem je prišla noč, v kateri nisem imel mnogo dela. Slonel sem ob bencinski črpalki, ko je pristopila Ginny. »Kakšna pa je noč, Tommy?« me je vprašala.

Takrat sem že prav dobro videl za njo. Ko sem ji že dovolj povedal o luni, o skalah in o srebrnem pesku, je rekla:

»Krasna noč je. Napraviva nekaj korakov.«

Prijel sem jo za roko in šla sva čez cesto. Obšla sva peščene nasipe in se ustavila na trdnih tleh. Prišla sva do nekega mesta pokritega z belimi skalami. Sedla je na velik ploščat kamen.

»Pripovedujte mi o Nebraški,« mi je rekla.

Pripovedoval sem ji pač o onem delu, ki sem ga poznal — od Platte Valley. Pravił sem ji, kako veje veter ob sončnih dneh skozi žito, o veliki hiši, v kateri je stanoval moj stari oče in kako se vidi z okna zgornjega nadstropja na reko, ki se kilometre daleč vije med ravnimi polji.

»Moj stari oče je bil mornar,« sem ji dejal. »Ko sem bil še otrok, mi je pripovedoval o morju. Najbrž sem zaradi tega zapustil dom in šel k mornarici, zaradi tega — in sploh.«

Pravzaprav bi ji sploh ne smel govoriti o domu. Vendar pa sem to storil. Končno sem ji povedal tudi o svojih mačehi, ki ni trpela psov in kako sem neko noč pograbil psa in zbežal. Smejoč se sem ji pripovedoval, kako sem se zgubil v gozdu ob reki. Stari pes mi je ušel in kako me je bilo strah, da sem od kričanja postal ves hripav.

»Gotovo si ne morete predstavljati,« sem rekel. »toda včasih me je še danes strah v temi, če sem sam. Je smešno, toda takega strahu se kar ne moreš znebiti.«

Sedela je tiho v mesečini. »Prav dobro si lahko predstavljam,« je rekla tiho. »Ko sem bila še majhna, me je gospa, ki je morala paziti name, pustila, da sem ušla. Nena doma sem začutila, da sem v neznanem kraju, popolnoma izgubljena v veliki temni praznini. In ko sem jokala in kričala, ni dolgo prišel nihče. Od takrat me je strah, in bi ne mogla ostati v tuji okolici sama.«

Skomignila je z rameni.

»Kaj se je zgodilo z vašim psom?«

»Nič,« sem odgovoril in začel pripovedovati o drugem.

Pozneje, ko sva se vračala po cesti, mi je prišlo namisel, da čez nekaj dni ne bom imel nikakega vzroka, da bi še nadalje ostal. Pogledal sem Ginny in prišla mi je neumna misel, da je ne bom mogel zapustiti. Seveda je do zdaj tudi brez mene živela, toda kaj bo z njo če umro stari starši?

Gotovo si ona ni delala skrbi. Hotela je postati učiteljica in delati s slepimi otroki. A me je kljub temu skrbelo. In ko sem tako premišljeval, sem dopustil, da je padla čez kamen. V naslednjem trenutku sem jo držal v objemu.

»Žal mi je,« sem dejal, vendar pa mi ni bilo ravno tako žal.

Oprijela se me je, da bi našla ponovno ravnotežje, in držal sem jo krepko. Potem sem ji nagnil glavo nazaj in jo poljubil. Za trenutek se je zdela, da se je ustavil čas. Nato se mi je Ginny izvila in mi rekla z nenaravnim nasmehom:

»Kaj takega! Pustiš me pasti, da najdeš potem opravičilo, da me poljubiš.«

»In,« odgovorim, »moj stari oče je vedno rekel: Obstaja več načinov, kako se mački potegne koža preko glave!«

Ni bila prav posrečena šala. Vendar sva se oba delala, kot bi bila silno smešna. Ko sva se vrnila, je ravno zavil nek avto k črpalki. Obrisal sem stekla, dočim je gospod Milbourn natočil bencina.

»Mladenič, vaša družba dobro dé Ginny,« je rekel. »Mnogo se smeje z vami.« Ničesar nisem odgovoril. Vedel sem sedaj, kaj sem hotel, toda bal sem si priznati.

Istega jutra je prispel avtobus z nadomestnimi deli. Imel sem ves dan polne roke dela. Od časa do časa je prišla Ginny in mi prinesla obložene kruhke, ali pa tudi samo zato, da je sedla na pograd in poslušala, kako delam. Nisem imel poguma, povedati ji na kaj sem mislil. Prepričan sem bil, da ne bi tega odobravala.

Nekega večera je bil avto popravljen.

»Kdaj se odpelješ?« me je vprašala.

»Kmalu,« sem ji odgovoril.

»Bilo je lepo, da smo te imeli tu,« je rekla.

»Tudi meni je bilo lepo,« sem odvrnil. »Veš, da si privede, s katerim sem rad skupaj?«

»Hvala lepa!« se je zasmejala. »In to mi reče mornar!« To mi je zaprlo usta.

Končno sem dejal:

»Midva bi morala storiti nekaj velikega, preden odpotujem. Morda kak izlet v Las Vegas. Takoj po sončnem zatonu bi se odpeljala in se vrnila še preden nastopi vročina.

»Bilo bi gotovo lepo,« je odgovorila. »Toda jaz sem nerodna v krajih, ki jih ne poznam; se spotikam in zadevam.«

»Da se to zgodi, pač ni treba iti v tuje kraje,« sem se pošalil.

»Dobro,« je rekla. »Grem...«

Oblekla si je belo platneno obleko z zlatimi gumbi, imela je visoke pete in v ušesih uhane. Bila je tako lepa, da je nisem mogel pogledati, ne da bi čutil vozle v grlu. Okrog enajste ure sva prišla čez grič in pod nama so ležale luči Las Vegasa.

»Kakšen je, Tommy?« me je vprašala. Opisal sem ga.

Peljala sva se mimo več hotelov, ki so imeli izobešene table z napisom: vse zasedeno, vozila sva se mimo nekaterih razkošnih hotelov, o katerih pogosto kaj berno in še mimo igralnic. Večerjala sva v neki restavraciji, kjer je orkester igral rumbe. Ginny me je prosila, naj še za njo naročim. Takrat sem že vedel, kaj je najrajše. Natakarkar je edini v lokalno opazil, da je slepa.

Po večerji sva hodila po cesti in pripovedoval sem ji, kakšen je Las Vegas ponoči. Potem sva se odpeljala po Hooverjem nasipu in se čisto na koncu ustavila. Stopila sva k ograji in se naslonila v mesečini. Lahen vetrič je pihljajal in slišalo se je bučanje in šumenje pod jezom. Ginny se je trdno oklenila mojih rok.

»Kako strašno buči,« je rekla.

Položil sem ji roko okrog vratu in jo pritisnil k sebi.

Obrnil sem ji glavo tako, da jo je obsijala mesečina; videl sem, da joka.

»No!« sem rekel, »Kaj pa je?«

»Moja stvar,« je odvrnila. Potem si je obrisala solze in se nasmejala. »Strašna resnica je, da te ne pustim rada proč. Zoprno, ne?«

»Seveda!« sem pritrdil. Globoko sem vdihnil. »Sedaj ali nikoli,« sem mislil. »Lahko bi skupno odšla,« sem dejal, »in se poročila.«

Hlastnila je po zraku.

»Ne govori neumnosti,« je odvrnila.

Meni se ni zdelo tako neumno.

»Gotovo bi ti bilo všeč v Nebraski,« sem jecjal. »Vonj po samem žitu, in šumenje vetra in dežja po listih. Sprehajala se bova vzdolž reke in pokazal ti bom...«

»Tako čudovito zveni, Tommy,« ga je prekinila, »toda odgovor je, ne.«

Ko sem ji pričel razlagati, je rekla:

»Tommy, ti vsega tega nisi dobro premislil. Ti nisi pomislil, v kakšno breme ti bom. Je na tisoče stvari, ki jih mora dekle opraviti zase in za družino, česar pa jaz ne morem. Malenkostne stvari, kot nardeciti si ustnice, biti gotova, da imam čeden obraz, da mi obleka pristaja in da ne gleda izpod nje spodnje krilo. Pobrisati prah, počistiti in na stotine malih dolgočasnih opravil, ki bi jih moral sam opraviti, ali pa pustiti, da bi jih kdo drugi opravil zame.«

»Imava, če hočeva, na duceate pomočnikov,« sem trdovratno odgovoril. »Nisem ubog. Moj stari oče mi je zapustil 400 akrov zemlje. Velika hiša čaka na naju. Lahko jo tudi prezidava, kakor bi pač bilo najbolje za tebe.«

Ves čas je zmajevala z glavom.

»Je še nekaj, na kar si pozabil.«

Stala je tu z belim in odločnim obrazom, oklepajoč se ograje.

»Slučajno nisem zaljubljena v tebe.«

Ginny Milbourn je bila slaba lažnivka. Pripovedovala mi je o nekem mladeniču, ki ga je spoznala v šoli za slepe. Bil je baje zelo dober klavirski uglaševalec. Kmalu se bosta poročila, toda dan še ni bil določen. Ves čas sem vedel, da mi je pripovedovala le zato, ker je mislila, da bi bil bolj srečen z deklico, ki bi imela dvoje zdravih oči. Nisem je mogel prepričati, da se moti. Končno sem ji dejal, da je najbolje, če greva.

Vozila sva se proti Las Vegasu, ne da bi mnogo govorila. Sedela je v kotu in bila je videti tako drobna in izmučena.

»Mesec zahaja,« sem dejal in upal, da bo hotela videti vse skozi moje oči.

Toda ni hotela.

Čez nekaj časa sem pričel ponovno govoriti:

»Nebo na vzhodu postaja sivo.«

Sedela je tam in bila skoraj jezna. Ko so žarometi osvetlili neko malo voženo stransko pot, ki je vodila skozi puščavo proti severu, sem zavil. Zdelo se mi je, da je čas, da napravim konec temu.

Nenadoma se je Ginny vzdignila:

»Zakaj si zavozil v stran?«

»Da si ogledam sončni vzhod,« sem odgovoril.

Izstopila sva in odšla po pobočju na vrh grebena. Poiskal sem čist kamen in jo posadil nanj, nato pa sem se tihoo oddaljil.

»Kako je, Tommy?« je vprašala.

Nisem odgovoril.

»Tommy?« Obrnila je glavo na stran in prisluškovala.

»Tommy, zakaj ne rečeš ničesar?«

Nagrbančila je čelo.

Srce mi je udarjalo v prsih, toda sedaj, ko sem šel tako daleč, nisem smel popustiti.

»Kaj je, Tommy?«

Vstala je in stegnila roki.

»Kje si, Tommy?«

Ni mogla slišati nobenega glasu — le nenavadno jočanje vetra, ki je gnal rahel pesek preko skal. Veter ji je pihal preko las in se porazgubil.

»Tommy!«

V njenem glasu je zvenel zdaj strah.

»Odgovori, Tommy! Kje si?«

Sedaj ne odgovoriti in ne iti k njej, je bilo najteže, kar sem storil v življenju, toda zdržal sem.

Napravila je nekaj negotovih korakov. Nato se je vrnila, in skušala najti prejšnje mesto. Le za nekaj centimetrov je zgrešila. Nato pa je bila popolnoma izgubljena. Izgubljena je bila v oni strašni črni praznini, o kateri mi je pravila.

»Tommy, Tommy,« je obupano klicala. »Kje si?«

Stekla je naprej in me klicala. V pesku je nerodno padla na kolena. Oči je imela od groze široko razprte. Čutil sem njen strah in grozo, biti sam, izgubljen v neskončni temi. To sem z lahkoto občutil, ker sem nekoč, kot otrok že nekaj podobnega občutil.

Potem pa nisem mogel več zdržati. Stekel sem k njej, jo vzdignil in objel. Hlipajoča se me je oprijela.

»Tommy — Tommy!« je venomer ponavljala. »Kako si mi mogel to storiti?«

»Oprosti, Ginny,« toda na nek način sem ti hotel pokazati, sem ti hotel dati razumeti, kako zelo me potrebuješ. In hočem ti povedati tudi, kako je z menoj. Proč od tebe ne bi mogel spati, ne jesti ali sicer karkoli početi, ker bi imel neprestano strah, da si sama na kakem nepoznanem kraju, in ne bi mogel priti, ko bi me klicala. Razen tega pa te — potrebujem. Potrebujem te tako zelo.«

Položil sem ji roke na rame.

»Verjemi mi, Ginny, nisem vedel, da obstaja lepota, dokler te nisem videl tistega večera. V resnici nisem nikoli videl sončnega zatona ne mesečine, dokler te nisem srečal. Bil pa nisem še nikoli resnično srečen, dokler nisem slišal tvojega smeha.«

Nekoliko sem jo stresel.

»Ali ne razumeš, Ginny? Ti si mi odkrila drug svet, da zdaj čutim, slišim in živim, ti osvetljuješ mojo pot. Brez tebe bi ostal kot prej — kot si bila ti pravkar. Nek mladenič, ki je osamljen v neskončni prazni črnini. To je vse, Ginny. Zato te potrebujem in te bom vedno potreboval.«

Stala je popolnoma mimo in premišljevala. Potem pa me je močno prijetla za roko.

»Ti je resnično jasno, kaj hočeš storiti?« je vprašala. »Res, Tommy?«

»Najbrž ne,« sem odgovoril nekoliko porogljivo, ker je bila tako slavnostna. »Toda veselim se nato, da ugotovim.«

Čutil sem, kako je napetost v njej popustila.

Nato je rekla samo:

»Če me boš še kdaj imel za tako dobro, Tom Gordon — ne vem, kaj se bo potem zgodilo...«

Nato je približala svoje ustnice mojim in me poljubila.

Priredil in prevedel S. Kollwitz

K mislim, katere sem že podal v prejšnji številki Mladike, o važnem problemu pridrznih nastopov mladostnikov, naj sledi še nekaj opazovanj.

Mnogi sicer zmajejo z rameni, se nasmihajo in nas celo pomilujejo, češ vse zastonj, saj že sveto pismo pravi, da pohujšanje mora priti. Toda če že to res mora biti, pa povemo takim, ki tako mislijo, da sveto pismo tudi dodaja grozno, da gorje tistim, po katerih pohujšanje pride. Sicer pa smo dolžni nevarnost ustaviti tako iz zapovedi krščanske ljubezni, kakor tudi iz socialne pravičnosti.

Vprašanje je resno.

Pravijo eni: »Ne vpijte preveč, saj še ne gori hiša. Pri nas nevarnosti mladinskega zločinstva ni, če pa je, so to le

so njihovi izgovori, pa naj bodo to dijaki ali nedijaki, zaposleni in brezposelni. Taka pohajanja in udejstvovanja pa so pogosto vzrok velikih zablod. Te zablode so kot oljni madeži, ki se vedno bolj širijo med vse družbene vrste mladine in načenjajo vse starosti.

Navedem samo primer, kam vodijo taki podvigi. V nekem bližnjem večjem mestu je policija prišla na sled družbi dečkov, katero je vodil mlečnozobež dvanajstih let. Vseh petero članov je imelo skupaj komaj devetindvajset let. Kaj so delali? Po gostilnah in barih so izmikali pijačo in imeli na vesti nič manj kot trinajst tatvin in vlomov. Policija je prišla zadevi na sled. Tatiči so znali svojo obrt. Zanimivo je bilo poizvedovanje policije. Na bližnjem dvorišču se je

TEPIZEM

MAKS ŠAH

posamezni primeri, osamljeni nenormalni tipi in njih nastopi«. No, tem bolje. Res je, da pri nas še ni slišati o družbah mladostnikov, ki bi nastopale druga proti drugi, se napačale in pretapale, kot se to godi ponekod, zlasti na obrobjih velikih mest. Ne slišimo še o rabi pištol in krvavih nastopov, kot se to dogaja v Ameriki. V tem oziru smo vendar enkrat precej zaostali in naša sodišča za mladostnike še nimajo preveč dela in tudi vrata poplajševalnic se prepogosto ne odpirajo naši mladini. Toda vse te ugotovitve nas ne smejo uspavati, da ne bi bili pozorni. Pozorno oko pa more tudi pri nas opaziti in se vprašati, čemu toliko zbiranja okoli »juke box«, zakaj je prav mladina bila stalno okoli »flipperjev«, dokler so bili dovoljeni v javnih lokalih, zakaj se prav mladina najbolj navdušuje le za kričече popevke, le za gotove vrste plesov, čemu je tako priljubljena obleka temnih jopičev, tesnih plavih hlač, zmrsenih las in toliko drugega? Mladina, ki jo raztresajo dobre, še bolj pa slabe stvari, vidi in čuti v gotovih melodijah, gibih, igri in obleki privlačnost, ki jo očara, ji razgreva domišljijo, podobno kot jo razgreva pisana beseda ali slika nezrelim možganom.

Kako sodijo sami o sebi.

Če se morete približati tej družbi in z njimi stopiti v razgovor, boste pravzaprav videli žalostno sliko. Sami pravijo takole: ne vemo, kaj bi delali, pa se zbiramo in dražimo ljudi, zaljubljene parčke, tu in tam ukrademo kak stotak, da imamo za cigarete, pivo, kavo, da lahko posedimo v baru pred televizijo, gremo v kak tretjvrstni kino in podobno. To

dnevno igralo okoli 150 otrok in je bilo nemogoče, da ti ne bi ničesar vedeli. Začeli so z zasliševanjem. Toda vsi so vse mojstrsko zanikali: nihče ni vedel ničesar, vsi so zmajevali z rameni in se vsemu čudili, kot da bi padli z oblakov. Organi javne varnosti, so spoznali, da so vsi ti dečki že tako naučeni. Policija se je naposled poslužila navadnih bonbonov. S sladkim je prišlo na dan tudi grenko. Ob prvem nesoglasju se je podrla vsa umetna stavba laži in dečki so govorili in izdali krivce.

»Zakaj?«

Ker so nam nekateri kradli šampanjec in ga sami popili.

In koliko jih je?

Pet s poglavarjem.

Imajo svojega poglavarja?

Gotovo, to je Pipo.

In koliko let ima ta Pipo?

Dvanajst. Je pa tiran. Če bo zvedel, da smo ga izdali, gorje nam!«

Policija je prijetla vse krivce in seštela leta: Pipo je star dvanajst let, Jurče, njegova desna roka, jih ima trinajst, brata Aldo in Pino jih imata po deset in dvanajst in Lučko jih ima tudi dvanajst. Vsi skupaj torej devetindvajset.

»Kako da si ti, Pipo, poglavar?«

Demokratično smo volili. Tajno, z listi. In moje ime je prišlo ven.«

In njihova oprema je bila: pile, žage, luči, kladivo, klešče in »svinjska nogas«. Tako opremljeni so opravili trinajst

tatvin in si prisvojili 35 steklenic šampanjca, kolo (ki so ga takoj prebarvali in ga je rabil samo poglavar), in druge drobnarije, ki so jih spravili na varno. In kako so praznili steklenice?

Niso jih odmašili, kot se to vrši pri normalnih ljudeh. Kaj še! Steklenice so prijemali za spodnji del in z vratom udarili ob kamen, da se je vrat razbil. Tako so pili iz polomljenih steklenic, kot se to vidi samo v filmih. Pri tem so si junaško porezali ustnice. Tudi Pipo je dejal: »Grlo me peče, dečki, dajte mi še požirek!« Kaj naj sodimo ob takem dogodku. Je to mladostno domišljavi podvig, ki pa je podobno onim, ki jih počenajajo odrasli?

So ti dečki že izgubljeni za pošteno življenje? Morda še ne. Toda nevarnost je pred vrati, je tukaj. Da se še marsikaj popraviti. Zdravilo pa je nujno potrebno.

In kdo je kriv? So starši odgovorni? Odgovorni so vsaj v toliko, da se niso pozanimali odkod izvirajo porezane ustnice, da jih niso pogledali v oči, ko so se ti dečki zvečer morda omamljeni od alkohola vračali domov, kje so prebili popoldne, v kakšni družbi so bili in podobno. Vsaj ta krivda stade na starše, na družino.

Za te mladostnike je značilno vprašanje, kako »zabiti čas«. Zato so starši odgovorni, kako otroci porabljajo svoj čas. Včasih so otroci morali ob prostem času, zlasti pa med počitnicami pomagati doma materam pri hišnih delih, očetu pri obrti, v trgovini, v uradu, ali pa so šli na deželo k sorodnikom in so tudi tam pomagali po svojih močeh. Starši so nekoč bolj nadzirali otroke. Danes pa so otroci odrezani od staršev in od doma.

Ali ni čuden tale primer. Dijaka že ves teden ni v šolo. Nobenega obvestila od nikoder. No, naposled pa le pride in prinese od staršev podpisano opravičilo. Bolan je bil. Isti dan pa pride v šolo tudi skrbna mamica, da bi poizvedela kaj o uspehu.

»Gospa, kaj pa je z Vašim fantom, da ga ves teden ni bilo v šolo?« vpraša profesor.

»Kako, ni ga bilo v šolo?«

»Ne. Danes je šele prišel.«

»Ni mogoče, saj je vsaki dan šel od doma.«

»Čakajte, gospa. Tule je opravičilo. Ste to Vi podpisali?«

»Seveda. Oh, saj niti ne vem, kaj mi je dal v podpis.«

Tako. In to je resničen dogodek. In maja meseca, ko so bili v šolah odločilni dnevi, ste lahko videli vsaki dan, kako je mladina marljivo zahajala dopoldne in popoldne s knjigami pod roko v Barkovlje, posedala v gručah vzdolž obale ali pa plesala že v dopoldanskih urah na prostem ob zvokih juke-boxa, ki ga je barist postavil kar pred bar v senco

ob plesišču. Temu primerni uspehi ob koncu leta niso mogli izostati.

Če bo hodila mladina v doraščajočih letih po takih potih in jo ne bomo znali prikleniti na dom, bo izgubljena za vedno, se bo počutila v lastnem domu tuja. Domov bo hodila le še na hrano in prenočišče. Vprašanje prave družinske vzgoje je še vedno najvažnejše. Ni dovolj otroke samo lepo oblačiti, vzdrževati in jim dajati hrano in pouk, treba jim je vzgojiti duha, vanj prodreti in jih vzgajati za resno in pošteno življenje.

Podvigi tepistov pa vedno ne končajo v zločinstvu. Njih podvigi se pogosto omeje le v nadlegovanje mimoidočih, v hrup in kričanje, kar njim samim ugaja in hočejo, da jih slišijo tudi drugi, da vzbujajo pozornost nase. Radi se znašajo zlasti nad dekleti, nad osamljenim turistom, ki ne sme nikdar pri njih iskati informacij, ker mu bodo povedali ravno narobe. Največje žrtve pa so cestne luči.

Točno karakteristično črto je težko potegniti. Kdo še ni nikdar pozvonil pri tuji hiši in zbežal? Kaj je v njihovih glavah? Najlažji in najbolj točen odgovor je: nič. To so nedorasli nihilisti, ki radi razbijajo in se znašajo nad vsem, pred seboj pa nimajo nobenega ideala, nobenega cilja. Razuma in morale je v takih glavah malo ali nič. Prepuščajo se instinktom. V tem pa je največja nevarnost za njihova poznejša leta, ker so najbolj dovzetni za kriminal. Vedno so nezadovoljni, nemirni in moralni slabiči. Trdne volje pri njih ni. Mnogi sociologi so celo mnenja, da pojav tepizma spada v področje medicine. V Franciji in ZDA je le 8 odstotkov tepistov normalnih in 92 jih je fizično in moralno obremenjenih. Zato se ne čudimo, da je to vprašanje vzbudilo toliko zanimanja in zaskrbljenosti. Tepizem postaja družbena epidemija našega časa, in ni več omejena le na posamezne kronične primere, kot smo mislili do včeraj in opredelili gotove tipe za težko vzgojljive.

Če smo doslej iskali vzroke tepizma le v družinah, je to premalo. Če je nastopila epidemija, je že prekoračila družinski krog. Družina je kot prva in osnovna naravna celica družbe najprej poklicana, da nastopi, ozdravi in prepreči nevarnosti. Toda to bi bilo premalo. Kakor so higienska vprašanja zadeve države, tako spadajo tudi te socialne zablode med skrbi, katerim država in druge javne ustanove ne morejo obračati hrbta in biti brezbrizne, ker je to že pravo socialno vprašanje.

Če so naši predniki gradili veličastne katedrale in bili sposobni, da so jih ohranjali, ne moremo dopustiti, da bo sodobni mladi rod ostal nesposoben, brezbrizen in stal ob strani in znal šteti le zidake.

Veselo po snegu
v naših planinah

EDINA
KNJIGA,
KI V TRSTU
TUDI V
PONATISU
ZMANJKUJE

V Trstu izide zelo malo slovenskih knjig. Med temi pa so Jevnikarjeve Vsebine slovenskih leposlovnih del. Do zdaj so izšli štirje zvezki, prva dva že v ponatisu. To je šlo nekako neopazno mimo tržaškega vrvenja, brez posebne reklame. Ob ponatisu drugega zvezka smo obiskali prof. Jevnikarja in mu postavili nekaj vprašanj.

Kdaj je izšla prva knjiga Vsebin?

Prva knjiga Vsebin je izšla leta 1953. Pripravljene pa sem imel vsebine že prej, saj sem kot dijak prebral vse pomembnejše slovenske pisatelje in si zapisal vsebine njihovih del. Leta 1945 sem vsebine izgubil, zato sem moral v Trstu vse ponovno prebrati.

Ali ste imeli že ob prvi knjigi načrt, da boste izdali 4 zvezke?

Že ob prvi knjigi sem se odločil za štiri zvezke. Vzrok ni morda v razdelitvi slovenskega slovstva v štiri dobe, ampak je zelo preprost; za eno samo knjigo nisem imel dovolj denarja, bila bi pa tudi predebela, da bi jo nosili dijaki v šolo (natančno tisoč strani), in za kupce predraga.

Kdaj so izšli posamezni zvezki in koliko strani imajo?

Posamezni zvezki so izšli takole: I. 1953 (216 strani), II. 1954 (232 str.), III. 1955 (264 str.), IV. 1958 (288 str.). V ponatisu pa sta izšla I. zvezek 1956 (252 str.) in pred kratkim drugi (240 strani). Od leta 1953 je izšel vsako leto po en zvezek (razen I. 1957). Omenim naj, da je I. zvezek že spet razprodan in tudi III. ni več v zalogi.

Odločili ste se za samozaložbo?

Odločil sem se za samozaložbo, ker v Trstu ni nobene slovenske založbe. Samozaložba je nevhvaležno delo, ker nikoli ne veš, ali boš knjige prodal in plačal stroške, ki niso majhni. Moram pa priznati, da je bil g. Štavar, ravnatelj tiskarne Graphis, kjer so vse moje knjige izšle, zelo uvideven in me je čakal, da sem mu počasi plačeval, nekaj iz prodaje, nekaj pa tudi iz svojega. Pri samozaložbi v Trstu ni dobička!

Kdo je glavni kupec vaših knjig?

Glavni kupci so dijaki in nanje sem tudi mislil, ko sem knjige pripravljal. Vendar pa je šlo veliko knjig tudi v Slovenijo med dijake, akademike in profesorje, pa tudi po svetu med slovenske izseljence. Zelo so se zanimali za vsebine tuji slavisti, ker so iz njih najlažje spoznali slovensko pripovedništvo in njegovo problematiko.

Kaj ste hoteli s knjigami doseči? So le šolski pripomoček ali pa je tudi osebna želja po poljudno-znanstvenem delu?

»Za danes smo končali. Dekleta, zdaj bo delo v tovarni počivalo tri dni. Pridite v pisarno po denar.«

Tovarnar se je zasmeljal in zaprl vrata za seboj.

Slekla sem zaprašeno sivo haljo in jo zavila v papir, da bi jo nesla domov. Iz torbice sem vzela zrcalo. Bila sem razkuštrana, po licu umazana od smole, oči sem imela udrte. Le za silo sem uredila frizuro, obrisala lice, oblekla dežni plašč in odšla.

Dekleta so bila zelo razigrana in vesela, Faustina pa nekam odsotna in potrta. Druge so se veselile božiča, ona pa kot da bo šel mimo nje.

Ko so bile že zunaj, me je vprašala ena: »Kaj se ti je pripetilo, Faustina? Zdiš se mi tako žalostna.«

»Oh, nič«, sem hitela zatrjevati. »Morda sem le malo utrujena.«

Tedaj je privozil mimo tramvaj. »Vesel božič, Faustina«, je še rekla in stopila hitro na šestico.

»Hvala, tudi tebi!«

Ostala sem sama na cesti. Zdaj se mi ni mudilo nikamor. Ljudje so se drenjali po pločnikih, nosili so zadnje smrečice za božična drevesca in darila za otroke.

Opazovala sem ta vrvež in razmišljala...

»Sveti večer. Nocoj smo vsi otroci. Vsakdo dobi rad darilo, majhno ali veliko, le da je iskreno. Včasih je že topla misel nekaj tako neizmerno velikega...«

Hodila sem počasi in me ni zeblo. Nebo je bilo oblačno. Trgovine so bile vse razsvetljene. Vsem se je mudilo domov. Z obrazov mimoidočih sem skušala brati njihove misli in njihove želje. Pogled je obstal na dekletu, ki je hitelo mimo.

»Kam tako hitro z darilom, dekle?« je pogled spraševal.

»K fantu. Čaka me žek«, so odgovarjale dekletove oči. In že je ni bilo več.

Potem sem srečala mladega moža. Korak mu je bil negotov.

»Zakaj imaš tako obupane oči«, sem skušala razbrati.

»Imam ženo in tri otroke«, se mi je zdelo, da odgovarja utrujeni pogled. »Čakajo, da bom prinesel vsaj majhno darilo, pa sem že leto in pol brez dela. Kako naj grem nocoj domov, kakšen gospodar in kakšen oče sem, pa ne zaslužim ničesar!«

Ustavila sem in gledala za njim. In že je prihitel nasproti fant, ves nasmejan in srečen. Oči so mu govorile, da gre k dekletu. Nesel ji je prstan, zaročila se bosta, zaročila na sam prelepi božični večer.

Tedaj sem se v trenutku spomnila nanj. Pogledala sem na roko, na svoj prstan. Skoro bi kriknila od bolečine. Zdaj sem hitela domov.

BRUNA PERTOT

Zapoj mi

Zapoj mi, murnček,
zapoj mi pesem,
uspavajočo pesem
oživelih senc
in umiranja glasov
sredi noči!
Zapoj, prevpij praznoto,
ki mi srce teži!

Odpri sem radijski aparat — na sporedu so bile božične pesmi. Vse stare, stare in vendar večno lepe in žive. Zapri sem se v sobo in se zadržala v jaslice, ki sem že pred dnevi napravila.

Vsako leto sem jih delala. Ko so bile že končane, je vedno prišel Oskar in prinesel darilo. Letos sem bila prvič sama. Lanski božič je bil tako neskončno lep. Prinesel je tudi on prstan in mi ga dal na roko. To je bila lepa tiha zaroka. Zaroka brez besed. Le potem, ko je odhajal, je rekel:

»Za božič spet pridem. Vrnem se. Potem ostanem doma in se bova poročila. Nič več ne boš delala v tovarni, skrbela boš le za dom, ker boš moja žena...«

Tisto slovo je bilo zelo težko. Potem so prihajala pisma, a od maja dalje so bila vedno bolj hladna in vedno manj jih je bilo. Opisoval je le kraje, ki jih je videl in življenje na ladji. V zadnjem pismu pa je sporočil, da ne bo prišel za božič, ker je podpisal pogodbo še za tri mesece. Spomladi da se vrne. Tudi tega nisem mogla več verjeti.

»Ah, morje... Morje je tako skrivnostno, tako varljivo in tako kruto... Morda je kje za oceani druga ženska. Daljava in morje... Prevzet si od daljne tujine, uklenjen si vanjo, mene pa vso prevzema dom...«

Na radiu se oglasi: Sveta noč, blažena noč... Morda pa je ta trenutek tudi Oskar z drugimi mornarji prisluhnil isti pesmi. Morda. Morda bodo njegove misli poromale domov in tudi v ta skromni tihi dom...«

Pogledala sem na drobno roko, prišla sem prstan in ga poljubila. V tem trenutku mi je ostalo eno samo upanje: moč tega ljubelega svetega večera, globina te neskončne ljubezni, vera bo morda znova priklicala objlubo v daljnem srcu.

Pogledala sem skozi okno in prav tedaj opazila utrinek na nebu.

»Morda ga je videl tudi Oskar... sem pomislila.

Razširile so se stene moje majhne izbe in sveta noč je objela osamelost srca.

V uvodu v prvo knjigo sem zapisal, da so vsebine namenjene vsem, ki se zanimajo za slovensko leposlovje. V prvi vrsti pa sem mislil na dijake, ki jih učim že 19 let slovenskega slovstva, a sem naletel vedno na iste težave. Dijaki premalo berejo slovenske leposlovne knjige. Če pa ne berejo, ne morejo poznati pisateljev. Iz vsebin pa se lahko pouče, kakšno snov obravnavajo posamezni pisatelji, kako jo podajajo, kakšne osebe opisujejo, ideje, ki jih vodijo, itd. Pri pisanju pa me je vodilo seveda tudi veselje, ki mora biti nujna spodbuda za vsako delo.

Nekateri očitajo, da je v knjigah premalo vašega kritičnega odnosa do del. Kaj pravite?

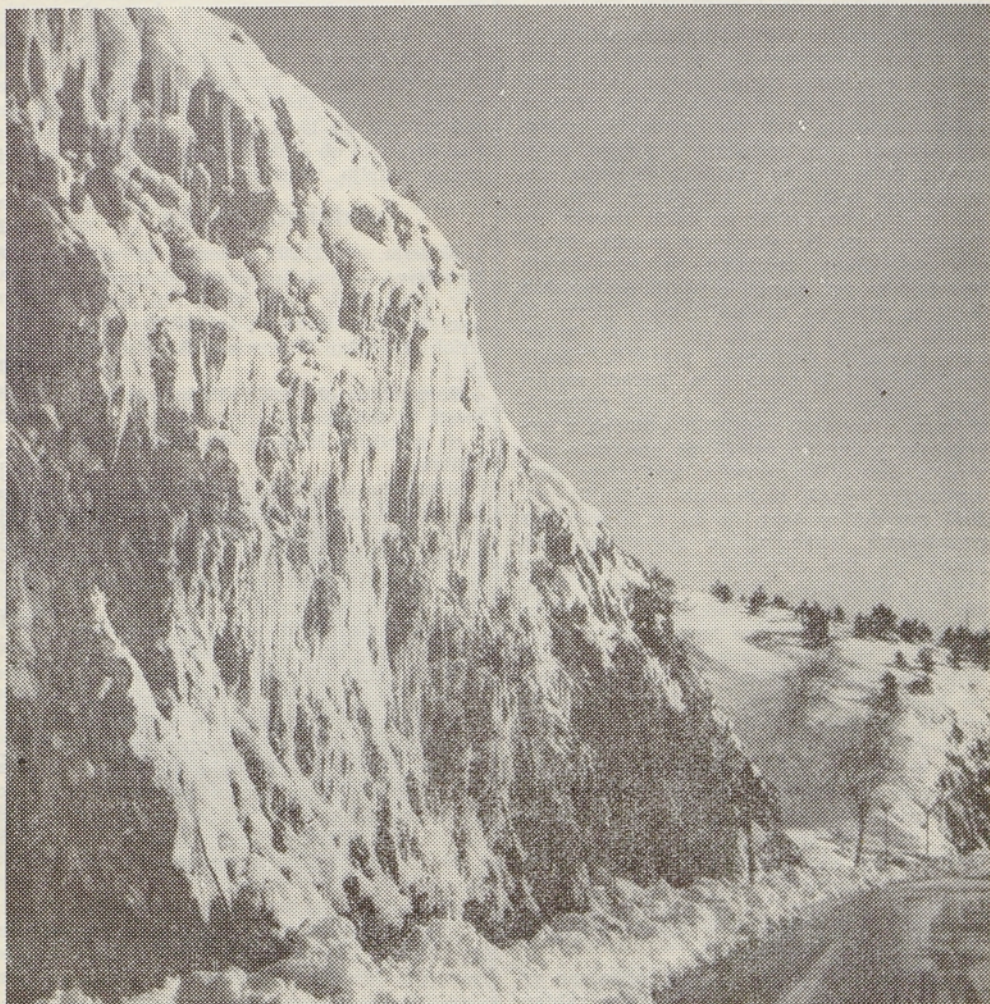
Že naslov sam je poudarek, da je težišče knjige na vsebinah. Pred nedavnim je izdal podobno knjigo prof. Janež v Mariboru in tam imate še mnogo manj kritičnega odnosa, ker predstavlja delo le v nekaj stavkih v začetku posameznih vsebin. Jaz sem skušal povedati vse, kar je za kako delo važno. Pri novejših pa sem se pogosto poslužil slovenskih kritikov, da bi bila sodba objektivnejša, ker smo Slovenci že od Bleiweisovih časov zelo občutljivi za vsako kritiko. Če primerjate podobna dela v tujih slovstvih, tudi tam nimajo obsežnejših opomb o pomenu del.

Imate nove načrte?

Načrtov bi bilo dovolj, le časa je premalo.

Jože Peterlin

Pesem zime
— sneg in led

RAZGOVOR Z DR. ING. B. SANCINOM

Še preden sem zvedel za premestitev ing. Ostana, sem se oglasil pri dr. ing. Sancinu, ki je doslej vodil dramski oddetek. Prinesel sem mu tudi »Mladiko« s poročilom o naši anketi o radiu.

Dr. Boris Sancin, ki itak redno spremlja vse, kar je pisanega o tržaški radijski postaji v slovenskem jeziku, je seveda članek že poznal. Poudaril nam je, da je z velikim zanimanjem prebral poročilo o naši anketi. Dejal je, da so take iniciative sploh zelo koristne, ker dajejo urednikom radijskih sporedov priliko, da pretehtajo dosežanje storitve in dobe koristne pobude za bodoče delo. Sploh je škoda, da se slovenski poslušalci tržaške radijske postaje le redko oglašajo z mnenji o njenih programih in da je med tržaškimi slovenskim tiskom mesečnik »Mladika«, ki redno spremlja slovenske radijske oddaje, v tem hvalevredna izjema. Vse sodbe, pa naj dospejo na radijsko vodstvo v tej ali oni obliki, na en ali drugi način, so predmet obravnavanja in — če so za to podani pogoji — tudi predmet primernega upoštevanja. To velja v polni meri tudi za kritike, ki so jih izrekli mladi poslušalci v anketi »Mladike«.

S tem sva prišla na jedro najinega razgovora, ki naj bi tokrat imel za svoj predmet izrecno program slušnih iger Radia Trst A. Vprašali smo dr. Sancina ali nam lahko prav na kratko obrazloži, kako in po kakšnem vidiku sestavlja dramski repertoar ter tako seznaniti naše čitatelje z notranjo zgradbo in povezavo tistega mozaika, ki ga v radijskih programih na zunaj predstavljajo slušne igre.

Dr. Sancin je želel predvsem poudariti, da sestava repertoarja ne more biti sad mnenja ene same osebe. Kakor za nekatere druge sporede, se programsko vodstvo radijske postaje tudi pri izboru in redakciji slušnih iger poslužuje zunanjih sodelavcev. Poleg teh so vabljeni, da dajo svoje predloge tako člani Radijskega odra, kakor drugih slovenskih igralskih skupin na Tržaškem. Vse to, skupno z izvlečki številnih gledaliških, radijskih in televizijskih repertoarjev ter poročil o novih dramskih delih se zbira na uredniški mizi. Slovenski tržaški avtorji, pa tudi od drugod, kakor tudi nekateri italijanski pisatelji, včasih sami dostavljajo svoja dela. Zaradi razmera skromne, in kar je v njej pomembnejšega, v tržaških radijskih oddajah v slovenskem jeziku že nekajkrat preigrane slovenske dramatike, naroča uredništvo dramtizacijo raznih slovenskih knjižnih del. Teži namreč za tem, da bi se slovenskim poslušalcem lahko nudilo povprečno vsak mesec po eno slovensko novost, tako v skupini večdejank, kakor v skupini krajših, pol do enournih radijskih iger. Tako so bile samo v tekočem tromesečju na sporedu kar tri krstne izvedbe večjih slovenskih dramskih tekstov: odlične Javorškove komedije »Manevri«, Milčinski — Adamičeve »Gnezdo« in Sorli - Jevnikarjevega »Človek in pol«.

V končni sestavi repertoarja prevladujejo dela italijanskih avtorjev, katerih stvaritve zasedajo povprečno 2/5 vseh slušnih iger, medtem ko krijejo dela slovenskih avtorjev po eno četrtino do eno tretjino, delež tujih avtorjev pa ostali del sporeda. Poudarek je torej na slovenskih in italijanskih avtorjih, kar je v skladu s poslanstvom in značajem postaje.

V sporedu se morajo seveda primerno vrstiti dela vesele in resne vsebine, zahtev-

NA VALOVIH NAŠE

Spremembe na radiu

S 1. januarjem bo nastopil službo v Turinu pri RAI-u dosedanji načelnik programskega odseka radia Trst A, dr. ing. Dore Ostan. Opravljal je to službo več kot desetletje in je bila usoda postaje pogosto tesno povezana z njim, ki si je s svojim nastopom znal pridobiti vpliv in upoštevanje tako nekoč pri anglo-ameriških oblasteh, kakor tudi kasneje, ko je postaja prevzela Italija.

Na novem službenem mestu želimo ing. Ostanu mnogo uspehov in osebnega zadovoljstva.

VSAK DELAVNIK

Svetnik dneva (dr. Lojze Škerl), **izvor imen, spominski dnevi, jutranja glasba** takoj po otvoritvi ob 7.00. **Poročila** ob 7.15, 8.15, 13.15, 14.15, 20.15 in 23.15. **V svetu kulture** (Franc Jeza) ob 12.45. **Dnevni pregled tiska** ob 14.30. **Šport** (Bojan Pavletič) ob 20.00. **Misel za lahko noč** (Miha Baloh) ob 23.59.

VSAKO NEDELJO

Začetek oddaje ob 8.00. **Poslušali boste...** od nedelje do nedelje na našem valu (Saša Martelanc) ob 8.30. **Kmetijska oddaja** (dr. Ivan Baša) ob 9.00. **Prenos sv. maše** iz cerkve sv. Justa ob 10.00, vmes pridiga g. Petra Šorlija. **Vera in naš čas** (St. Zorko) ob 12.00. **Kdo, kaj, zakaj...** kronika sedmih dni v Trstu (Mitja Volčič) ob 13.00. **Radijski vestnik** ob 19.00. **Nedelja v športu** (B. Pavletič) ob 22.00. **Glasba po željah** vsako nedeljo, torek in petek ob 13.30.

GOVORJENI SPORED

• **Nedelja, ob 21.00:** »Pesniki in njih stvaritve« — Sodobni islandski pesniki (Fr. Jeza, 3/1); Josip Murn (M. Jevnikar, 10/1); Trilussa (J. Jež, 17/1); Friedrich Wilhelm Nietzsche (A. Rebula, 24/1).

• **Ponedeljek, ob 19.00:** »Utrinki iz znanosti in tehnike«;

ob približno 22. uri: »Mala literarna oddaja.«

• **Radijska univerza** (predavanja), ob 18. uri: Zanimivi plazilci in dvoživke tujih dežel (Tone Penko, torek); Življenje Asircev in Babiloncev (Fr. Orožen, četrtek); Kako poslušamo glasbo (Mario Labroca, sobota).

• **Torek, ob 19.00:** »Šola in vzgoja« (ureja prof. Ivan Theuerschuh);

ob 21. uri: »Ilustrirano predavanje« — niz Mojstri groze (Franc Jeza);

ob 22. uri: »Umetnost in življenje«.

• **Sreda, ob 18.00:** »Z začarane police« — Oče Jugo in mati Burja (Milica Kitek, 13/1); Stara metla pripoveduje (Marija Polak, 20/1); Martinova pot okoli sveta (Ivanka Cegnar, 27/1);

ob 19. uri: »Zdravstvena oddaja« (sestavlja dr. Milan Starc).

• **Četrtek, ob 19.00:** »Širimo obzorja« — Vzori mladini: Gerard Philipe (Drago Štoka, 7/1); Sprehodi po tržaških muzejih: Mestna biblioteka (Jože Peter-

lin, 14/1); Vzori mladini: Jurij Baron Vega (Simon Kregar, 21/1); Sprehodi po tržaških muzejih: Akvarij (Tone Penko, 28/1);

ob 21. uri: »Obletnica tedna« — Stoletnica smrti Thomasa Babingtona Macaulaya (Josip Tavčar, 7/1); Stiri-desetletnica začetka Društva narodov (Boris Mihalič, 14/1); Stoletnica rojstva Antona Pavloviča Čehova (Filibert Benedetič, 21/1); Sestdesetletnica rojstva Davida Edwina Hughesa, izumitelja mikrofona (Miran Pavlin, 28/1);

ob 22. uri: »Iz sodobne književnosti« — Anton Ingolič: Vidim te, Veronika (M. Jevnikar, 7/1); Corrado Alvaro: Zadnji dnevnik (Josip Tavčar, 14/1); Bratko Kreft: Človek mrtvaških lobanj (Mirko Javornik, 21/1).

• **Petek, ob 18.00:** »Lovski spomini Ivana Rudolfa« — Kotorne (8/1); Zadnji zdihljaji (15/1); Prekanjenec (22/1); Sentviški čuki (29/1);

ob 19. uri: »Sestanek s poslušalkami« (ureja Marjana Prepeluh);

ob 22. uri: »Znanost in tehnika«.

• **Sobota, ob 16.00:** »Dante Alighieri: Božanska komedija — Vice« (prev. A. Gradnik, komedija B. Tomažič, recitacija J. Peterlin - od VII. do XI. speva);

ob 19. uri: »Pisani balončki« (sestavlja Krasulja Simoniti).

OPERE

4. jan.: Richard Wagner: »Tristan in Izolda«.

11. jan.: Vincenzo Bellini: »Norma«.

18. jan.: Karl Maria von Weber: »Čarostrelec«.

25. jan.: Giacomo Puccini: »La Bohème«.

KOMORNA GLASBA

• **Torek, ob 22.15:** »Jugoslovanski skladatelji: 5/1 Vasilij Mirk, 12/1 Vladimir Lovc, 19/1 Bruno Bjelinski, 26/1 Marrijan Kozina.

• **Petek, ob 22.15:** »Nastop solistov« — 1/1 Sopranistka Dana Ročnik-Holz: samospevi Antona Lajovica; 8/1 Pianistka Jelka Suhadolnik-Zalokar - Ramovš: Mala suita in Bagatela - Ostrec: Stiri miniature; 15/1 Flavtist Boris Čampa - Petrič: Sonata - Komar: Nokturno in Koncertni duo; 22/1 Baritonist Marcel Ostaševski: samospevi jugoslovanskih skladateljev; 29/1 Pianistka Gita Mal-

RADIJSKE POSTAJE

ly - Aleksander Lajovic: Sonatina za klavir - Ramovš: Druga suita za klavir.

• **Nedelja, ob 18.40:** »Koncert slovenskih solistov«.

SIMFONICNA GLASBA

• **Ponedeljek, ob 18.10:** »Glasba 17. in 18. stoletja«.

• **Sreda, ob 18.10:** »Solistični simfonični koncerti«.

• **Četrtek, ob 00.00:** »Četrtek večerni koncert: 7/1 Chopin: Krakoviak, velik koncertni rondo za klavir in orkester, Bizet: Simfonija v C-duru, Honegger: Liturgična simfonija, Stravinski: Elegična oda. Izvaja Rimski simfonični orkester italijanske radiotelevizije, dirigira F. Scaglia; 14/1 Rameau: Suita za godalni orkester, Haydn: Simfonija št. 86 v D-duru, Mozart: Koncert v D-duru K. 271 za violino in orkester. Izvaja Neapeljski orkester »A. Scarlatti«, dirigira Fr. Caracciolo; 21/1 Scarlatti: Koncert v F-duru št. 3 za godala in cembalo, Beethoven: Četrta simfonija v B-duru op. 60, Casella: Koncert v C-duru za godala, klavir, timpane in tolkala. Izvaja Turinski simfonični orkester italijanske radiotelevizije, dirigira L. Rosada; 22/1 Albinoni: Sonata v A-duru op. 2 št. 3, Beethoven: Simfonija št. 8 v F-duru op. 93, Rahmaninov: Koncert v d-molu kt. 3 op. 30 za klavir in orkester. Izvaja Rimski simfonični orkester italijanske radiotelevizije, dirigira F. Scaglia.

BOŽIČNI SPOREDI

24/12 ob 21.00: »Blagovest o rojstvu Gospodovem po domovih sveta« (Zbral in povezal Jože Peterlin); **Male zvezdice veliki božični večer** (M. Jeras).

24/12 ob 22.30: **Fantazija božične glasbe**; ob 23.30: **Božična noč** (Pester spod božičnih napevov); ob 24.00: **Prenos sv. maše iz cerkve sv. Jakoba**.

25/12 ob 12.00: »Blagovest o rojstvu Gospodovem po domovih sveta« (Ponovitev v skrajšani obliki); ob 17.00 rad. drama »**In odvedel ju je v Egipt**« (J. Hendrich, prev. M. Javornik).

— ob 21.00: »**Božične poezije**« (Zbral in povezal Franc Jeza).

25/12 ob 8.30: **Mešani zbor »L. Bra- tuž« iz Gorice**; ob 9.00: **Corelli: Con- certo Grosso op. 6 št. 8 v g-molu, ime- novan »Božični koncert«**; ob 15.20: **Britten: Božične zgodbe, kantata**; ob 16.25: **Nabožne pesmi**; ob 20.30: **Božič v pesmih narodov**; ob 21.30: **Ob jasli- cah - Album božičnih melodij**.

26/12 ob 10.00: »**Mednarodno razstava jaslic**« (Predavanje - M. Javornik).

— ob 21.00: »**Božični spomini naših avtorjev**« (Zbral in povezal Saša Martelanc).

26/12 ob 8.30: **Skedenjski pevski zbor**; 15.20: **Božične pesmi** v izvedbi ženskega kvarteta Večernica in moškega kvinteta Zarja; ob 19.00: **Otroški zbor** — Wiener Sängerknaben.

1/1/60 ob 8.30: **Izbor slovenskih bo- žičnih napevov**; ob 20.30: **Božične mo- tive** igra ork. Franka Chacksfield.

RADIJSKO GLEDALIŠČE

Henrik, gobavi vitez (Ksaver Meško), misterij v 4. slikah. (1. jan. ob 17. uri).
Avto tak in tak (Mario Pelosi, pre- vedel Maks Šah), radijska veseloigra. (2. jan. ob 21. uri).

Dama v zelenem (Geno Senečič, pre- vedel Maks Šah), veseloigra v 3. dej. (3. jan. ob 17. uri).

Začarani muzej (Saša Martelanc), ra- dijska zgodba. (4. jan. ob 18. uri).

Sneguljica (Pavel Golia, prir. Drago Petkovšek), pravljicična igra. (6. jan. ob 16. uri).

Tetki iz ulice Hydar (Enzo Duse, prevedel V. Suhadolc), veseloigra v 3. dej. (6. jan. ob 21. uri).

Sodnikova hči (Josip Jurčič, drama- tiziral Franjo Kumer), radijska drama. (9. jan. ob 21. uri).

Zadeva Pinedus (Paolo Levi, preve- del Mirko Javornik), igra v 2. dej. (10. jan. ob 17. uri).

Vojla zmore vse (Drago Štoka), ra- dijska zgodba. (11. jan. ob 18. uri).

Dona Diana (Augustin de Moreto, prevedel F. Albreht), komedija v 3. dej. (13. jan. ob 21. uri).

Simbolni krivec (Aldo Fetonte, pre- vedel Franc Jeza), radijska drama. (16. jan. ob 21. uri).

Nič (Gino Rocca, prevedel Franc Je- za), komedija v 3. dej. (17. jan. ob 17. uri).

Kraljica za ledenim srcem (Tončka Curkova), pravljica. (18. jan. ob 18. uri).

Brata (Lermontov, prir. Naldi in Val- darnini, prevedel Vinko Beličič), rad. drama v 2. delih. (20. jan. ob 21. uri).

Dolina v mraku (J. Hillington, prev. France Zupan), enodej. (23. jan. ob 21. uri).

Sanjači (Josip Tavčar, prevedel Mar- tin Jevnikar), rad. drama v 2. delih. (24. jan. ob 17. uri).

Majhne žene (L. May Alcott, priredil Cechet, prevedla L. Reharjeva), dram. zgodba, 1. del. (25. jan. ob 18. uri).

Gospodarica (Ugo Betti, prev. Mirko Javornik), drama v 3. dej. (27. jan. ob 21. uri).

Poroka Ivane Phile (Bruno Magnoni, prev. Martin Jevnikar), radijska dra- ma. (30. jan. ob 21. uri).

Dr. ing. Boris Sancin,
sedanji vršilec dolžnosti načelnika pro-
gramskega odseka

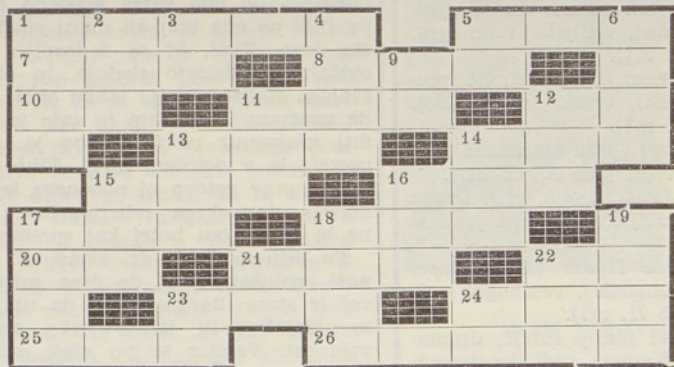
nejša in lažja, takšne in drugačne temati- ke. Pri tem je treba upoštevati, da ima tržaška radijska postaja samo en program v slovenskem jeziku. Zato mora ta vsaj skušati zadostiti vsem okusom in potre- bam. Kdor pregleda programe slušnih iger slovenskih oddaj bo n. pr. videl, da je v njem, v letnem povprečju, vsak mesec uvrščeno po eno zares klasično delo, zato pa tudi po ena bolj ali manj značilna ljud- ska igra. Tisti, ki so zadovoljni s prvim običajno kritizirajo slednjo, in obratno. S svojega stališča imajo lahko oboji prav. To- da program je en sam in zato je treba nu- diti vsakomur nekaj. Jasno je, da se to posreči le v določeni meri. Nihče ni popo- len in prav gotovo ni nobenega še tako od- ličnega dramskega repertoarja, v katerem ne bi ta ali oni hotel kaj spremeniti.

Tu sem opozoril dr. Sancina, da imajo naši poslušalci vtis, da črpa program pre- več iz stare literature, res da tudi dela, ki so klasična in imajo neko zgodovinsko vrednost. Vendar so po svoji problematiki in po svojem dramskem konfliktu in giba- lu tako stara, da sodobnega poslušalca ne morejo zanimati in ga ne prepričajo. Zdi se namreč, da samo zgodovinska vrednost malo poslušalcev zanima in zadovolji. Ali je res nemogoče premakniti se s tega po- ložaja. Moramo res še nadalje povsem mi- mo sodobne francoske, angleške, ameriške, nemške, japonske dramatike...

Dr. Sancin mi je odvrnil, da se ne stri- nja z mnenjem tistih poslušalcev, ki trdi- jo, da bi klasična dela imela samo zgo- dovinsko vrednost. Saj gre vendar za stvarit- tve, ki podajajo splošne človeške duhovne in socialne probleme v taki obliki, ki je pač že morala doseči nadpovprečno stop- njo, če jim je dovolila, da so preživela svoj čas. Zato jih tudi še vedno najdemo po re- pertoarjih vseh gledališč, v kolikor se iz- recno ne posvečajo zgolj sodobni dramati- ki. Prav tako imajo svoje mesto in delež v vseh radijskih in televizijskih programih. Zato ne bo vedno res, da dela starejših avtorjev, današnjega človeka ne pritegne- jo.

Poleg tega me je dr. Sancin opozoril, da so anketiranci »Madike« sami izpovedali, da poslušajo največ velike igre, ki so na sporedu ob sredah zvečer, ne pa v taki me- ri krajše, moderne radijske drame in ko- medije, ki so v oddaji ob sobotah zvečer. V zimski sezoni pa se prav ob sredah, v najvažnejši oddaji slušnih iger Radia Trst A, poveča delež zahtevnejših stvaritev. Dr. Sancin mi je pokazal statistike, iz katerih je razvidno, da se letno povprečje del sta- rejših avtorjev, tudi če razširimo ta po- jem tako, da štejemo med nje vsa tista, ki so nastala tja do začetka našega stoletja, suče okrog 25 odstotkov dramskega reper- toarja. Pripomnil je, da upoštevajoč teža- ve, s kakršnimi je zvezano pridobivanje dovoljenj za izvedbo del tujih avtorjev, in če hoče kljub temu dati repertoarju širši evropski okvir, to ni tako veliko. Pri tem pa je tudi doslej že uspelo dobiti avtorska dovoljenja za izvedbo nekaterih tujih so- dobnih del. Tako je v božični oddaji na sporedu Hendrichova radijska drama »In odvedel ju je v Egipt«, na Pepelnico je v programu Tierlinckova »Služim«, pred tem še Wilkinsonova »Mož v sliki« itd. Dr. San- cin, ki mu je aktualiziranje in privlačnost radijskega programa prav tako pri srcu kakor našim poslušalcem, mi je ob zaključ- ku zagotovil, da bo v bodoče posvetil tej želji in potrebi, posebno v dramskem re- pertoarju, še večjo pozornost. **Jože Peterlin**

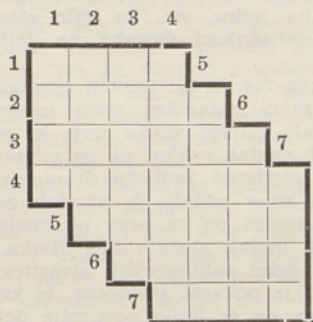
ZLOGOVNA KRIZANKA

Vodoravno: 1. poseben, posamezen; 5. živalski krog, pas ozvezdij na nebu, od katerih imajo nekatera živalska imena; 7. pretežni del; 8. pristojbina; 10. francosko kopališče svetovnega slovesa ob sredozemski obali (fon.); 11. potrebovati; 12. vrsta velike kače; 13. neplodovit, starčevski; 14. mogočen, velik; 15. preganjati; 16. žensko pomanjševalno ime; 17. mesto na Primorskem; 18. šaljivost, smešnost; 20. domači živali; 21. letalci; 22. osvežujoča pijača; 23. zbadljivka, vrsta poučnega pesništva; 24. tenke ploščice; 25. velikani; 26. vladati, biti nad čem ali kom.

Navpično: 1. bogataši, ki so na lahek in hiter način prišli do svojega premoženja; 2. prekanjena, zvita ženska; 3. gozdne roparice vitkega trupa; 4. donosen, ki donaša obresti ali gmotno korist; 5. blazinjak, nizko ležišče brez ti po zemlji; 11. telesno poškodovati; naslona; 6. sodoben, sočasen; 9. kopa; 12. pilula; 13. ptič (po domače); 14. nagovarja v 3. osebi; 15. vrsta opic; 16. nosilci zgodovine belega plemena; 17. reči, praviti; 18. reka v Sev. Ameriki, tudi istoimenska zvezna država v ZDA; 19. preproste vojaške postelje; 21. uživati tekočino; 22. fotografski ali filmski snemalni aparat; 23. prevozno sredstvo; 24. minulo leto.

MAGIČNI LIK

Vodoravno in navpično:

1. Srednjeveška utrdba;
2. vrsta barve;
3. kdor se nepoklicno ukvarja s čim;
4. odlična krma;
5. neljub;
6. belo perilo;
7. moško ime.

POSETNIČA

STANE SNILDOL
KOPER

Kakšno važno nalogo opravlja ta mladenič?

POSETNIČE

ESTER DABIT

Jurčičev spis.

STANKO TOGURI

Tavčarjev spis.

OČA MATE KOVAČ

Kersnikova novela.

A. O. SVAK

JOE GOJMIR

MILJE

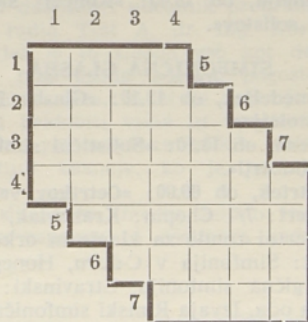
Naslov Prešernove pesmi.

ANCA KLUN

Cankarjev spis.

Začetne črke posetnic nam dajo naslov zelo znane slovenske povesti.

MAGIČNI LIK

Vodoravno in navpično:

1. Planota na Tržaškem;
2. moško ime, vrsta pripoved. dela;
3. vražni obesek v obrambo proti zlim silam;
4. modri kralj v Stari zavezi;
5. morda;
6. dan v tednu;
7. nikalni prislov.

REŠITVE

IZ ZADNJE ŠTEVILKE

KRIZANKA

Vodoravno: 1. Bal, 3. riba, 7. os, 8. komar, 9. nadut, 10. kovan, 12. raben, 13. pa, 14. Ares, 15. Rab, 16. bel, 17. Sora, 18. il, 19. robot.

Navpično: 1. boa, 2. as, 3. Rodan, 4. imun, 5. bat, 6. ar, 8. Kaves, 9. Nobel, 10. Karel, 11. Rabat, 12. rabi, 13. para, 15. rob, 17. so.

PSIHOLOŠKI PROBLEM

Evropska država je Anglija.

PET VPRAŠANJ...

1. Ne, ker Yorick, dvorni norec danskega kralja v tragediji »Hamlet«, sploh ni nikoli živel.

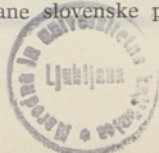
2. Ne. Ukazal je, da morajo jesti samo kokoš.

3. Sveta resnica. Tisti obelisk so namreč prenesli iz Egipta, kjer je v Souksourju krasil Amonov tempelj in bil zgrajen pod Ramzesom II, to je v dobi Mojzesa.

4. Gola laž. Piramida je dvakrat večja od notredamske cerkve.

5. Ne. Izmislilo si jih je le praznovno ljudstvo in pa filmski producenti. Živijo pa živali, imenovane vampirji, ki spadajo med netopirje.

Ugankarsko stran je pripravil Aleksander Mužina, uredil pa Matjaž Schart

Za dobro voljo

Toplo sem priporočala malemu, naj se lepo vede, ko bom imela obisk. Olikano se ji je priklonil in takoj vprašal: »Koliko si pa ti stara?«

»Ravno toliko kot tvoja mamica,« je gospa ljubeznivo odgovorila. Olajšano sem si oddahnila, a prezgodaj. Za trenutek je mali strmel obiskovalki v obraz, nato pa odkrito dejal: »Zakaj pa imaš brke?«

— • —

Natakar gostu: »Želite, gospod?«
»Prinesite mi tistole jed, ki jo ima onile gospod!«

»Mhm... kako bi napravil... bojim se, da mu jo bom težko potegnil izpred ust.«

— • —

Mala Mojca opazuje živali v živalskem vrtu.

»Kakšne čudne živali! Glej, Mirko, tistole, kako je smešna in kako skače.«

»To je kenguruj,« ji pojasni njen starejši brat Mirko.

»Poglej no, na trebuhu ima torbo. Za kaj pa jo ima?«

»Torbo? Mhm, mislim, da je to nabalnik za pisma.«

— • —

»V tem kako najdeš svojo družico, je vedno nekaj usodnega,« je modroval Pepi. »Glej, Toni, jaz sem znal plesati. Rekel sem ji: „Gospodična, me hočete naučiti plesati?“ Ali mi verjameš, da moram od takrat pa do danes, vedno plesati kakor ona hoče.«

»Ti to je pa res, Pepi. Meni se je prav podobno zgodilo. Jaz sem svojo bodočo ženo spoznal v tramvaju. Pozabila je torbico doma in jaz sem se brž ponudil: „Mi dovolite, da vam jaz plačam listek?“ In veš, da od takrat naprej še nisem nehal plačevati računov zanjo!«

— • —

Onesvečenega ponesrečenca z motorjem prepeljejo v bolnišnico. Čez nekaj ur se zave, odpre eno oko in vpraša:

»Kje sem?«

»Na številki 127,« ljubeznivo pojasni bolničarka.

»Bolniške sobe ali ulice?«

— • —

Napis na tramvaju v majhnem mestu: »Kdor hoče vzeti psa s seboj v tramvaj, mora imeti nagobčnik.«

— • —

Sodnik: »In vi, takole močni in veliki, ste se spravili na tako slabotnega in majhnega človeka. To vašo krivdo še poveča.«

Obtoženec: »Gospod sodnik, pred zakonom smo vsi enaki...«

Blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto 1960 želijo:

UREDNIŠTVO IN UPRAVA »MLADIKE«

Srečen božič vsem sotrudnikom in bralcem.

SLOVENSKA PROSVETA

pozdravlja za božič vse krajevne organizacije in prijatelje slovenskega prosvetnega dela in jim želi mnogo uspehov v novem letu.

ZVEZA SLOVENSKE KAT. PROSVETE V GORICI

želi vsem prosvetarjem in vsem Slovencem na Goriškem in po svetu prelepo božično duhovno prerojenje.

DUHOVSKA ZVEZA

v Trstu bralcem in sotrudnikom z željo, da bi jih »Mladika« razveseljevala in plemenitila njihovo mišljenje in da bi prinašala v slovenske družine čisto resnico in blagovest Evangelija.

SLOVENSKI ODER

pozdravlja vse svoje člane in obiskovalce dramskih prireditev. Srečen božič!

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

bo v božičnih praznikih v duhu tesno povezan med seboj, s prijatelji in z vsemi Slovenci po svetu.

RADIJSKI ODER

želi, da bi z oddajami mogel zadovoljiti in razveseljevati svoje drage poslušalce in da bi prinašal v slovenske družine lepoto naše besede in lepe misli.

SLOVENSKA KATOLIŠKA SKUPNOST

želi srečne praznike svojim prijateljem in somišljenikom.

»KATOLISKI GLAS«

pozdravlja svoje bralce in jim želi vesele praznike in srečo v novem letu.

VODSTVO MARIJANIŠČA NA OPČINAH

želi vsem prijateljem in dobrotnikom zavoda, blagoslovljen božič in srečno novo leto.

SLOVENSKA DIJASKA ZVEZA IN DEKLIŠKA ZVEZA

ter ostale verske organizacije žele svojemu članstvu in njihovim družinam blagoslovljene praznike.

SLOV. TRŽAŠKI SKAVTI

bodo v velikih praznikih tesno duhovno združeni ob jaslicah. Pozdravljajo vse svoje prijatelje in dobrotnike.

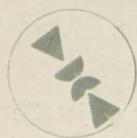
SLOVENSKA MARIJINA DRUŽBA V ROJANU

svojim članicam in vsem slovenskim družinam v Rojanu. Enako tudi gradbeni odbor za novi Marijin dom.

KNJIŽICE

vodstvo v Marijanišču na Opčinah, vsem, duhovno bogat božič!

Vesele božične praznike in srečno novo leto žele:

tiskarna

graphis

trst - ul. sv. frančiška 20

telefon 29-477

BAKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA S.P.A.

GLAVNICA L. 600.000.000 - VPLAČANIM L. 180.000.000

TRST - ULICA F. FILZI ŠT. 10

TELEFON 38-101 BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

Gostilna

OSTROUŠKA

TRST - ULICA S. NICOLÒ 1 - TELEFON 37-918

TVRDKA

Kerže

TRST

Trg S. Giovanni, 1 - Telefon 35-019

TRGOVINA JESTVIN

JOSIP ŠKABAR

OPČINE - Narodna ul. 42 - ☎ 21-026

KNJIGARNA IN PAPIRNICA

Fortunato

TRST - Ulica Paganini 2

ZOBOZDRAVNIK

Dr. PAVLICA

TRST - Ulica Ritmeyer 13 - Telefon 31-813

MIRODILNICA

Karel Podobnik

OPČINE - Proseška ul. 22 - Tel. 21-552

VISTA

TRST
VIA CARDUCCI 15
Telefon 29-656

Bogata izbira naočnikov,
daljnogledov, toplomerov
in fotografskega materiala

PEBARNARNA IN SLAŠČIČARNA

SANCIN

ŠKEDENJ - Ulica Soncini 153 - Telefon 93-241

Najnovejše knjige ter folklorne predmete dobite v

TRZAŠKI KNJIGARNI

TRST - UL. SV. FRANČIŠKA 20
TELEFON 61-792

*Če želite imeti res lepe cvetlične šopke
ali vence, jih naročite v cvetličarni*

IVANKA

TRST - Ul. dell'Istria 17 - Telefon 95-052

Ko gradite ali prenavljate svoje
domove, se oglasite v trgovini

Josip Terčon

NABREŽINA

Dobili boste v zalogi najboljše
železno in stavbeno gradivo

MANUFAKTURNA TRGOVINA

Josip Podobnik

OPČINE

Proseška ul. 44 - Telefon 21-090

CENA LIR 100.-